

Πρωτοπορία

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

Τὰ «σταράτα» μας

Καινούργια ποιήματα.

τῶν Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗ, Π. ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ, ΑΙΜ. ΡΙΑΔΗ,
ΑΡΙΣΤΟΥ ΝΑΣΗ καὶ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΣΙΔΕΡΗ

Τὸ ξένο σπίτι...

διήγημα ΓΙΩΡΓΟΥ Α. ΒΑΛΤΑΔΩΡΟΥ

Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

διήγημα ΒΑΣ. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗ

Ὁ μαθητευόμενος φονιάς.

διήγημα Β. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΗ

Ἡ σημερινή Βουλγαρική ζωγραφική.

μελέτη τοῦ περιοδικοῦ «ΝΟΒΙΣ»

(Μεταφρ. Θ. Δανηλίδης.)

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ: Λογοτεχνία ΦΩΤΟΥ ΓΙΟΦΥΛΛΗ, Θέατρο ΣΚΗΝΙΚΟΥ, Ζωγραφική ΦΩΤΟΥ
ΓΙΟΦΥΛΛΗ, Γλυπτική Φ. Γ. καὶ Α. ΔΡΙΒΑ καὶ Κινηματογράφος ΙΡ. ΣΚΑΡΑΒΑΙΟΥ.
Καινούργιες ἐκδόσεις. — Βιβλία χάρισμα στοὺς νέους συνδρομητές μας.
ΕΙΚΟΝΑ : «Οἱ σιλάβιοι» λάδι Τ. ΒΕΝΤΟΝ.

ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΗΣ "ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΣ,,
ΕΙΝΑΙ ΤΩΡΑ ΣΤΗ ΣΤΟΑ ΦΕΞΗ ΑΡ. 59.

ΔΡΑΧ. 5.

12

“ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ,,

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ : ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ (ΣΠΥΡΟΣ Ν. ΜΟΥΣΟΥΡΗΣ)
ΓΡΑΦΕΙΑ : ΣΤΟΑ ΦΕΞΗ, ΑΡ. 59.

ΕΓΓΡΑΦΗ προπληρωμένη για ένα χρόνο: στην Ελλάδα δραχμές 60, στο εξωτερικό 10 σελίνια ή 3 δολάρια. Τα χρήματα πρέπει να στέλνονται μ' επίταγή στ' όνομα του κ. Σπύρου Ν. Μουσσούρη.

ΚΑΘΕ ΦΥΛΛΑΔΙΟ στην Ελλάδα δραχ. 5, στο εξωτερικό 1 σελίνι ή 20 σέντις.

ΓΙΑ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ ιδιαίτερες συμφωνίες.

ΚΑΝΕΝΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ή φωτογραφία δεν επιστρέφεται.

“PROTOPORIA,,

(ANTAUENIRO)

Revue par la Belarto kaj la Beletristiko. Ghi estas eldonata en Ateno chlumonate.

Direktoro kaj Administranto : Fotos Jofillis (Spiro N. Musuris). Oficejo : Fexi No. 59.

Enskribo antaupagenda por unu jaro : Grekujo Draĥmoj 60. Alilande 10 shilingoj au 3 Us. Dol. La abonmono devas esti sendata je la nomo de S-ro Spiro Musuris. Chiu ekzemplero : En Grekujo Dr. 5. En eksterlando 1 Shil. au Us. Dol. 0,20. Por reklamoj apartaj kondichoĵ.

“PROTOPORIA,,

(VANGUARD)

A Review for Arts and Literature

Published monthly by : Spyros N. Moussouris, Fexi 59. Athens, Greece.

FOTOS YOFYLLIS, Editor and Owner.

Copyright 1929 by «Protoporia Review» of Athens, Greece. All rights reserved under terms of the Fourth International Convention of Artistic and Literary Copyright. 5 Drachme (1 Sh. or 20 Cents) a copy; subscription price, Greece 60 Drachmes a year; Foreign \$ 3.00 or £ 0.10.0. All subscriptions are payable in advance. Special arrangements for advertisements.

“PROTOPORIA,,

(AVANT GARDE)

Revue mensuelle d'art et litterature paraissant à Athènes. Directeur et propriétaire : Fotos Yofyllis (Spiros N. Moussouris). Rédaction et Administration : Passage Fexis No. 59.

Prix d'abonnement (payé d'avance) pour une année : Grèce 60 Drs., étranger 10 shillings ou 3 dollars. On s'abonne au bureau de la revue par mandat postal ou chèque au nom du Mr Spiros N. Moussouris. Prix dn numero 5 Drs. en Grèce et 1 shilling ou 20 cents pour l'étranger.

Pour les annonces condifions spéciales.

THOMAS H. BENTON : ΟΙ ΣΚΛΑΒΟΙ

Για ράτσα

Μ᾽ αὐτὸ τὸ φυλλάδιο ἢ «*Πρωτοπορία*» κλείνει τὸν πρῶτο της χρόνο. Καὶ μπορεῖ νὰ πῆ περήφανα αὐτὴ τῆ στιγμή πὼς δὲν ἐβγήκε οὔτε ροῦπι ἀπὸ τὸ πρόγραμμά της. *Δούλεψε καὶ μὲ κλαδευτήρι καὶ μὲ τσαπί.* Χτύπησε, ὅπως ἔπρεπε, μερικά ξόανα καὶ προσπάθησε νὰ ξεπαστρέψῃ τὴ μούχλα καὶ τὴν πρόστυχη συμφεροντολογία, ὅπου τὴ βρῆκε, στὴν περιοχὴ τῆς τέχνης καὶ τῆς λογοτεχνίας. Καὶ μαζί μὲ κριτικὴ καὶ μὲ κάθε ἄλλη προσπάθεια ἐκαλλιέργησε τὸ δέντρο τῆς Τέχνης γιὰ νὰ δώσῃ νέα βλαστάρια. Παράλληλα μὲ πλατειεῖς συζητήσεις θέλησε ν' ἀνοίξῃ τὰ μάτια τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου σὲ πιὸ φωτινὲς διευθύνσεις. Στὸ λογοτεχνικὸ μέρος ὑποστήριξε τὸ ζήτημα τῆς γραφῆς μὲ τὸ Εὐρωπαϊκὸ Λατινικὸ ἀλφάβητο κ' ἡ συζήτηση ξαπλώθηκε ὄχι μόνο σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα μὰ καὶ μέσα στὸ διανοούμενο κόσμο τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Τὸν ἀγῶνα αὐτὸ θὰ τὸν ἐξακολουθήσουμε ὅσο νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα. Μὰ κ' οἱ ἄλλοι ἀγῶνες μας γιὰ τὴν πρόοδο τῶν τεχνῶν σύμφωνα μὲ πιὸ ζωντανούς δρόμους εἶχαν ἐπιτυχία. Καὶ τὸ χτύπημα κάθε στραβοῦ, κάθε ψευτιάς καὶ μπαγαποντιᾶς, ὅπως λ.χ. στὸ ζήτημα τῶν ψευτο-Γκρέκο τῆς Ἐθνικῆς Πινακοθήκης μας, εἶχαν ἀρκετὰ καλὰ ἀποτελέσματα. Χωρὶς ὅμως τελικὸ ξεκαθάρισμα. Μὰ θὰ ἐπιμείνουμε σὲ ὅλα.

Αν μᾶς ρωτούσανε οἱ ἀναγνώστες μας : «*Εἴσατε φχαριστημένοι ἀπὸ τὸ ἔργο σας στὸν πρῶτο χρόνο ;*» τί θὰ τοὺς ἀπαντούσαμε;— *Ὁχι! ὄχι, δὲν εἴμαστε ἐφχαριστημένοι.* Ἐνῶ ἀγωνιστήκαμε ὁλόκληροι, τ' ἀποτελέσματά μας εἶναι μισά. Τώρα βλέπουμε πὼς οὔτε ἡ πολεμικὴ μας ἦτανε ὅσο ἔπρεπε ἀγρία, οὔτε ἡ ὕλη μας ὅσο θὰ θέλαμε διαλεχτή. Λέμε τί καταφέραμε, μὰ δὲν πρέπει νὰ λέμε πὼς τελειώσαμε τίποτα. *Ὁχι. Ὁ ἀγῶνας μας μόλις ἀρχισε.*

*
**

Στὸν ἀγῶνα τοῦ ξεριζώματος καὶ τῆς καλλιέργειας μαζί τὸ πιὸ πολὺ θάρρος τὸ πέρνουμε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας κ' ἀπὸ τὶς πεποιθήσεις μας. Καὶ τὸ διαλεχτὸ ὅμως κοινὸ μας μᾶς δίνει θάρρος. Γιατί ἔχουμε βεβαιωθῆ πὼς τὸ *διαλεχτότερο κοινὸ* Ἑλληνικοῦ περιοδικοῦ εἶναι τὸ κοινὸ τῆς «*Πρωτοπορίας*». Ἐπειτα ὅσα γράφει ὁ ἕνος περιοδικὸς τύπος γιὰ τὸ περιοδικὸ μας μᾶς κάνουνε νὰ πατοῦμε πιὸ σταθερά. Ἀφοῦ μιλῆσανε καὶ συζητήσανε γιὰ τὰ γράφόμενα τοῦ περιοδικοῦ μας τὰ πιὸ διαλεχτὰ περιοδικὰ τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Αἴγυπτου, τώρα νὰ τι γράφει τὸ περιοδικὸ «*Νόβις*» (νεῖσμος) τῆς Σόφιας ποὺ εἶναι τ' ὄργανο τῆς Βουλγαρικῆς πρωτοπορίας :

«*Πρέπει νὰ τονίσουμε πὼς στὴν Ἑλλά-*

δα ἐδῶ και κάμποσο καιρὸ ἐκδίδεται ἓνα περιοδικὸ πὸ ἀγωνίζεται ἀποκλειστικὰ γιὰ τὴ νεωτερικὴ τέχνη και ποίηση και πὸ κάνει ἐξαιρετικὰ συμπαθητικὴν ἐντύπωση. Τὸ μοναδικὸ αὐτὸ ἑλληνικὸ περιοδικὸ λέγεται «**Πρωτοπορία**» και διευθύνεται ἀπὸ τὸ Φῶτο Γιουφύλλη (σύνταξη και διεύθυνση: ὁδ. Βερανζέρου 13β). Παράλληλα μὲ τὴν ἐργασία νέων Ἑλλήνων, στὸ περιοδικὸ αὐτὸ βρίσκουμε ἄρθρα ἀπὸ πολλὰ Εὐρωπαϊκὰ περιοδικὰ και μεταφράσεις ἀπὸ τὰ Γερμανικά. Στὸ φυλλάδιό τοῦ Αὐγούστου και Σεπτέμβρη διαβάζουμε ἓνα ἔργο τοῦ δόκτορα Καζαντζάκη.

* *

Πολλοὶ ἀναγνώστες μᾶς γράφουν και μᾶς λένε: «Καλὰ τὰ γράφετε και λαμπρὰ τὰ χτυπᾶτε, μὰ ἡ γλῶσσα σας θᾶπρεπε νᾶναι πιὸ μαλακὴ». Τοὺς ἀπαντᾶμε: Δὲν συνηθίσαμε οὔτε θέλουμε τώρα νὰ συνηθίσουμε νὰ λέμε μισόλογα. Ξέρουμε νὰ λέμε «τὰ σῦκα σῦκα και τὴ σκάφη σκάφη». Ὅταν πρόκειται γιὰ γαϊδούρια δὲν μποροῦμε νὰ μιλήσουμε γιὰ ἄλογα ἢ γιὰ βόδια, οὔτε ὅταν πρόκειται γιὰ τσουνάλια μποροῦμε νὰ ποῦμε πὸς μιλοῦμε γιὰ ἀνθογαλία μυρωμένα!... Ἄς μᾶς ἀφίσουνε οἱ φίλοι τῆς γλώσσας τῆς «Ἐστίας» ἢ σιχους. Ἐμεῖς δὲν πειράζουμε μὲ σκεπασμένα βρωμερὰ καλαμπούρια. Τὰ λέμε ὅλα φῶρα. Δὲν τὰ σκεπάζουμε σάν τις γάτες.

* *

Ἡ «**Φοιτητικὴ Συντροφιά**» διωργάνωσε στὸ θέατρο Κοτοπούλη ἓνα φιλολογικὸ μνημόσυνο τοῦ Ψυχάρη, πὸ εἶχε ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχία. Αὐτὸ τιμᾶει τὴ νεολαία μας ἰδιαίτερα, γιὰτι ὅλοι σχεδὸν ὅσοι πήγανε σ' αὐτὸ—χιλιάδες ἄλακτες—, ἦταν νέοι, μορφωμένοι και φωτισμένοι. Στὸ μνημόσυνο μίλησε ὁ κ. Π. Δ. Ταγκόπουλος μ' ἐνθουσιασμό και σκέψη, τὰ παιδιὰ τῆς «Φοιτητικῆς Συντροφιάς» μ' ἐλπίδα και πεποίθηση γιὰ τὸ δημοτικισμό, ὁ κ. Παρορίτης εἶπε μερικὰ ἄτονα γιὰ νὰ δείξη πὸς ὁ Ψυχάρης ἦτανε λογοτέχνης, μὰ ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Δ. Γληνοῦ ἦτανε ὅ,τι ἀξίζει πιὸ πολὺ ἀπὸ ὅλα. Ἄν και ὁ «Ἐκπαιδευτικὸς ὄμιλος» κι' ὁ Γληνὸς μαζί ἦτανε σὲ ρῆξη μὲ τὸν Ψυχάρη, ὁ ὁμιλητὴς ἐξήγησε

τις διαφορὰς και τις γνῶμες καθενὸς και ἕμνησε μαζί τὸν Ἦρωα Ψυχάρη. Ὁ κ. Γληνὸς ἐχάραξε και τὸ δρόμο τοῦ ἀγῶνα ἀπὸ δῶ και μπρός. **Τάπε ξάστερα και σοφά.**

* *

Τὸ περιοδικὸ τοῦ «Ἐθνικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἑλληνίδων» στὸ τελευταῖο του φυλλάδιο δημοσιεύει ἄρθρο γιὰ τὸν Ψυχάρη ὑπογραμμένο μὲ τὸ στοιχεῖο Γ. (φαίνεται πὸς θᾶναι τῆς Κας Γιαννιοῦ). Σ' αὐτὸ διαβάζουμε γιὰ τὸν Ψυχάρη και τ' ἀκόλουθα:

«Σάν ποιητὴς πὸς ἦτανε, ἐπίστευε—και τὸ ἔγραψε—πὸς ὁ Δημοτικισμὸς δὲν θᾶ νικῆσῃ ἂν δὲν τὸν ἀγκαλιάσῃ ἡ γυναικεία καρδιά. Τὴ δημοτικὴ γλῶσσα και τὴν καρδιά τῆς μάννας, πὸς μιλεῖ στὸ παιδί τὴ γλῶσσα τῆς καρδιάς, τὰ θεωροῦσε πρᾶγματα συνυφασμένα. Γι' αὐτὸ στὰ σαλπισματὰ του γιὰ τὸ ἔργο του, ἡ συγκινητικὴ ἔκκλησή του πρὸς τὴ γυναῖκα, στέκεται στὴν πρώτη γραμμὴ και δὲν πῆγε χαμένη. Ἡ γυναῖκα ἀποκρίθηκε ὀλόψυχα, στὸ κῆρυγμα τοῦ Ψυχάρη. Ἄν στὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν λογίων μόλις τὰ 50% εἶναι δημοτικιστὲς, στὴν ἀραιὴ παράταξη τῶν διανοουμένων γυναικῶν εἶναι σχεδὸν ὅλες δημοτικιστρίες».

Ναί. Αὐτὸ εἶναι σωστὸ. Οἱ μορφωμένες γυναῖκες εἶναι σὲ πιὸ μεγάλη ἀναλογία δημοτίστρες ἀπὸ τοὺς ἄντρες. Και τοῦτο εἶναι τιμὴ γιὰ τὸ γυναικεῖο φύλο. Ὡστόσο τ' ὄνομα τοῦ περιοδικοῦ τους εἶναι καθαρευουσιάνικο ἀκόμα: «**Ἑλληνίς**».

* *

Πέρα πολὺ ὑπερβολικὴ φασαρία γίνηκε τελευταῖα γιὰ τὸ δύστυχο συνταξιούχο καθηγητὴ Ἀλέξανδρο Μωραϊτίδη, πὸς ἀφοῦ γίνηκε καλόγερος, πέθανε. Ἡ ἐπίσημη κρατικὴ Ἀκαδημία ἔκαμε ἰδιαίτερη συνεδρίαση γιὰ νὰ τὸν τιμήσῃ, ὁ κ. Ζαχ. Παπαντωνίου κι' ἄλλοι φημεριδογράφοι πάθανε ξαφνικοὺς παροξυσμοὺς θαυμασμοῦ και τ' ὄργανο τῆς Οὐνιτικῆς προπαγάνδας ἔπαθε ἐπιληψίες μὲ ὑποτροπὴ σχετικὰ μ' αὐτὸ τὸ πρόσωπο. Ἡ ὁμαδικὴ αὐτὴ φασαρία γίνηκε γιὰ νὰ ὑμνηθῇ ἡ «**πράξη**» ἐνοῦ γέρου πὸς κατάντησε καλόγερος και γιὰ τὰ τονιστῆ ἢ ἀξία τοῦ «**ἔργου**» τοῦ

Μωραϊτίδη. Ὅσο γιὰ τὴν περίφημη «**πράξη**» τοῦ γέρου μᾶς φαίνονται ἀνήθικα και γελοῖα ὅσα γραφῆκανε; ἀφοῦ στὸ Ἁγιονόρος και σ' ἄλλα τεμπελχανιὰ λιμνάζουνε χιλιάδες καλογέροι πὸς σαπίζουνε ἀπὸ τὴν τεμπελιά και τὴν κακομοιριά τους και βέβαια κανένας γερὸς ἄνθρωπος δὲν σκέφτεται νὰ τοὺς ὑμνήσῃ γιὰ τὴν «**πράξη**» τους αὐτῆ. Ὅσο γιὰ τὸ «**ἔργο**» τοῦ μακαρίτη πρέπει νὰ τὸ ἐξετάσῃ κανένας χωρὶς προκατάληψη και κατόπι νὰ μιλή. Ἐμεῖς τουλάχιστο δὲν κατορθώνουμε νὰ βροῦμε καμιὰ λογοτεχνικὴ ἢ ἄλλη ἀξία σ' αὐτό. Και ἡ μορφὴ του και οἱ ἰδέες του εἶναι τριμμένα, χλιομασημένα και ἀηδιασμένα πρᾶγματα. Οὔτε ἀτομικὸ ἕφος εἶχε ὁ μακαρίτης, οὔτε ἤξερε τουλάχιστο νὰ γράψῃ κάπως ὁμορφα και ὑποφερτὰ. Μὰ οὔτε τὴν ἀληθινὴ γλῶσσα εἴξερε νὰ μεταχειριστῆ. Ἦτανε ἓνας ψυχρὸς και ἄνοστος καθαρευουσιάνος. Ὅμοιος και στὰ λεγόμενα «**διηγήματὰ**» του, ὅμοιος και στὶς ἐντυπώσεις του. Ὅσο γιὰ τὰ λεγόμενα «**ποιήματὰ**» του, τὸ «**Ἔθνος**» μᾶς ἔδωσε στὸ φύλλο τῆς 30 Ὁκτώβρη ἓνα δείγμα. Αὐτό:

Τὸ τριανταφυλλί της

Μαζὶ μὲ τὴν αὐγὴ ξυπνῶ
Γιὰ νὰ ἰδῶ στὸν οὐρανὸ
Τ' ὠραῖο τριανταφυλλί σου,
Ποῦ μοῦ θυμίζει τὴ μορφὴ σου,
Και ἀνεβαίνω στὸ βουνὸ
Κάθε αὐγὴ ὅταν ξυπνῶ.

Ἄχ! ὅταν σ' ἐβλεπα σιμά μου,
Ἐνόμιζα πὸς ἡ αὐγὴ
Ὅλη δροσιὰ ἦλθε στὴ γῆ,
Γιὰ νὰ δροσίσῃ τὴν καρδιά μου.

Τώρα πὸς πέταξες, πουλί,
Και ἄλλη τὸ τριανταφυλλί
Δὲν τὸ φορεῖ ὡσάν ἐσένα
Περὶ φανα χαριτωμένα.
Κάθε αὐγὴ ὅταν ξυπνῶ
Τ' ἀναζητῶ στὸν οὐρανὸ.

Πιὸ ἀηδιασμένα και ἀνόητα στιχάκια δύσκολα βρίσκουμε κι' ἀνάμεσα στὰ γραφτὰ πὸς μᾶς στέλνουνε διάφοροι ἀποτυχημένοι στιχοπλόκοι και πὸς μάτσα-μάτσα τὰ πετᾶμε στὸ καλάθι.

Κι' ὅμως γιὰ τὰ γραψίματ' αὐτὰ γίνηκε τόσος θόρυβος και στὴν Ἀκαδημία και στὸν τύπο. Γιατί; Μήπως ἀληθινὰ γιὰτι ὁ γέ-

ρος λεγότανε Ἀλέξανδρος, ὅπως λεγότανε κι' ὁ μεγάλος λυρικὸς τεχνίτης Παπαδιαμάντης; Μὰ μήπως, κύριε Παλαμᾶ, κι' ὁ κ. Μπασιουνόπουλος δὲν λέγεται Κωστῆς ὅπως και σεῖς; Κι' ὅμως... Και βέβαια ὅσο γιὰ τοὺς Οὐνίτες και γιὰ τὸν κ. Ζ. Παπαντωνίου μποροῦν νᾶχουν τοὺς λογαριασμοὺς τους πὸς γράφουνε ὅσα γράφουνε. Μὰ ἡ Ἀκαδημία; Κ' ἔκαμε ἡ Ἀκαδημία τὸ φιλολογικὸ αὐτὸ μνημόσυνο τοῦ Μωραϊτίδη, **ἐνῶ ἔχασε τελειωτικὰ τὸν Ψυχάρη!** Δηλαδή τὸν ἀρχηγὸ κ' ἐμψυχωτὴ ὅλης τῆς λογοτεχνικῆς παραγωγῆς μέσα στὰ τελευταῖα σαράντα χρόνια. **Ντροπὴ σας και πάλι ντροπὴ σας, Κύριοι Ἀκαδημαῖκοι!**

* *

Μὲ μεγάλη μας χαρὰ εἶδαμε τὰ πρῶτα φύλλα τοῦ περιοδικοῦ «**Νουμᾶς**», πὸς ξανάρχισε μὲ διευθυντὴ τὸ γιό τοῦ Δημ. Ταγκόπουλου, τὸν Πάνο. Ἡ ἀνάσταση τοῦ περιοδικοῦ, πὸς τόσο τ' ἀγαπήσαμε, μᾶς συγκινεῖ και μᾶς ἐνθουσιάζει. Και τοῦ εὐχόμαστε κάθε πρόοδο. Ὡστόσο θὰ θέλαμε τὸ «**Νουμᾶ**» πιὸ μεστὸ και πιὸ ὁμηρικὸ. Ὅσο θυμούμαστε τὸν παλιὸ «**Νουμᾶ**» τοῦ γέρο-Ταγκόπουλου, τόσο ὁ σημερινὸς μᾶς φαίνεται ἄτονος, ὠχρὸς. Χρειάζεται και στὴν ἕλη πιὸ πολὺ ψαχνὸ και στὴν πολεμικὴ νεύρα, ὁρμὴ, μαγκουριές, πατσαβουριές,—ἀγαπητὲ Πάνο!

* *

Και ὅμως ὁ «**Νουμᾶς**» εἶναι κάπως ζῶη-ρὸς ὅταν τὸν συγκρίνει κανένας μὲ τὸ ἄλλο νέο περιοδικὸ, τὴν «**Πειθαρχία**». Δὲν θὰ μᾶς ἀπασχολοῦσε καθόλου τὸ περιοδικὸ αὐτό, πὸς ἡ πιὸ πολλὴ του ἕλη εἶναι ρεκλάμες τραπεζῶν και εἰδήσεις οικονομικῆς και πολιτικῆς, ἂν δὲν ρεκλαμαρίζοντανε και ὡς περιοδικὸ «**Τέχνης**». Γι' αὐτὸν τὸν τελευταῖο λόγο τὸ προσέξαμε. Και βρήκαμε μέσα σὲ κάθε φυλλάδιο 2—3 σελίδες ἀπὸ τις 32 του ἀφιερωμένες στὴ λογοτεχνία και στὴν Τέχνη. Μὰ χωρὶς νεύρα, χωρὶς κατεύθυνση, χωρὶς σκοπὸ... Δὲν θᾶτανε καλλίτερα νὰ γιομίζανε κι' αὐτὲς μὲ ἀγγελίες τραπεζῶν; Ὁ **λαπᾶς** αὐτὸς δὲν τρώγεται...

* *

Πολλὰ και διάφορα πρᾶγματα ἀναγγέλλονται γιὰ τὸ γιορτασμὸ τῶν 100 χρό-

νών του Κράτους. Σχέδια πολλά και διάφορα δημοσιεύονται. Μά πότε θα μπορέσουν να πάρουνε σάρκα ὄλ' αὐτά; Μερικά ὅμως ἀπ' αὐτά εἶναι ἀπὸ τώρα ἐξασφαλισμένα, ὅπως λ. χ. οἱ ἐπιτάφιοι τῆς Μεγάλης

Παρασκευῆς, ποῦναι μέσα στὸ πρόγραμμα τοῦ κ. Δαμβέργη!..

Ἡ «Πρωτοπορία» θὰ γιορτάσῃ τὰ ἑκατόχρονα τῆς νέας Ἑλλάδας μὲ δικό της τρόπο.

ΓΡΑΦΙΑΔΕΣ...

Καμπουριασμένοι ἀπὸ τὸ σκύψιμο, οἱ γραφιάδες, ὀλοένα μουντζουράνουνε μὲ βία τὸ γραμμωτὸ «λογιστικὸ» χαρτί... Σὰν στρατιωτάκια ἀραδιασμένοι οἱ φουκαράδες πάνω στὰ μικροσκοπικά τους τὰ γραφεῖα ζοῦνε τὴ μοῖρα τους τὴν τραγική...

Καμιά φορά, σηκώνουν τὸ κεφάλι καὶ μένουνε γιὰ λίγο ἀφηρημένοι... Μὰ ξάφνου ρίχνουν στὸ ρολοῖ μιά ματιὰ (ἄχ, πότε θάρθῃ δωδεκάμιση!) καὶ μί' ἄλλη στὸν «προϊστάμενο» μὲ τὰ χρυσὰ γυαλιά... Καὶ ξανασκύβουν στὰ χαρτιά τους ζαλισμένοι...

Ἔτσι περνάει ἡ ζωὴ τους... Κωμικοὶ μέσα στὴ σοβαροφάνειά τους σὰ θεατρίνοι ποὺ παίζουνε σὲ συνοικιακὴ σκηνὴ «ΤΑΣ ΔΥΟ ΟΡΦΑΝΑΣ ΤΟΥ Δ' ΕΝΝΕΡΥ» —Κι ὅμως ποιά τραγωδία φριχτὴ ἢ ψυχὴ τους κλείνει ποτὲ δὲ θὰ τὸ μάθῃ αὐτὸ κανεὶς...

...Κι ἔτσι, δίχως ψυχὴ, μὲ τὰ ὄνειρά τους ποὺ πλέκουνε σκυμένοι στὰ χαρτιά, μὲ τὰ μουντζουρωμένα δαχτυλά τους τὰ ροζιασμένα ἀπ' τὴν ἀλύπητη δουλειά, οἱ κορδαμένοι αὐτοὶ κομπάρσοι, οἱ κωμικοὶ, τὴ θλιβερὴ ποὺ κάνουν, Θεέ μου, τὴ ζωὴ...

(ΔΕΗΣΗ ΣΤΟΝ ΚΥΡΙΟ)

(Μήπως κι αὐτοὶ δὲν εἶναι πλάσματά Σου;
Δὲν προσπαθοῦν νὰκολουθοῦνε τὰ ρητὰ Σου;)
— Τουλάχιστον, Θεέ μου, ἀπὸ εὐσπλαχνία σκύψε μὲ πόνο ἀπάνω ἀπ' τὰ κορμιά τους, καὶ χάρισέ τους λίγην ἡμερῖα λυτρώνοντάς τους ἀπ' τὰ ὄνειρά τους...

Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ

Ο ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Σὰν πήδηξεν ὁ Γύμνος ἀπ' τὰ πλατιά ματόφυλλα καὶ τὰ στερνὰ τὰ χελιδόνια βίτσισαν ἀπ' τὰ σγουρά τὰ ματοτσίνουρα, ὁ Κύκλωπας, θεριὸ π' ἀνεσηλιάθη, ἀγκάλιασε τὰ γόνα κι ἀσηκώθη κ' εἶταν βουνὸ ποὺ τὸ τρανιάζει ἕνας σεισμός. Ἄκουες τὰ πολύκλαρα δεντρά στὸ μέγα σῶμα καὶ στὴ βαριά του κεφαλὴ πουλιά νάντιδονοῦν, νὰ κελαδοῦνε!

— Τῆς Γῆς ἢ φλούδα σκάζει κι ἀναπηδάει ὁ Γῆλιος μὲ πορφυρὴ κοράτζα καὶ μαντὶ μενεξελὶ ποὺ πιάνει βουνὰ καὶ στάζουν κόμποι τὰ νερὰ τῆς θάλασσας.—

Κέφι πρωῖνό, ἀγέρι ἑαρινό, ροὴ τῶν νερῶν γλυκῆτατη! ἀφρίζει ὁ Ἀπρίλης στὰ γουλιὰ τοῦ Κύκλωπα ποὺ πάγει σὰ θεὸς ἀγγουροζύπνητος ἀπ' τὴ χιλιάκρουνη πηγὴ νὰ φράνει νερὸ τὸ θρασεμένο σῶμα.

Σὰν κάθε μέρα, τοῦ βουνοῦ οἱ Καλοῦδες μὲ τσιτσεκλιά φουστάνια εἶχαν κατεβεῖ ἀπὸ χαράκι ριζιμιὸ νὰ δοῦνε τὸν Κύκλωπα ποὺ λούζονταν ἀνέγνιος...

Κεῖνος μὲ θύμο ἀνθισμένο τρίβει τὸ αἰώνιο σῶμα, γυρίζει, χαιρετᾷ τὸν Ἥλιο ποὺ πάλι πρόλαβε καὶ λούστη πρώτος.

9.1929

Π. ΠΡΕΒΕΛΑΚΗΣ

ΓΙΟΡΤΗ

Σὰ λούλουδο σκορποῦσεν ἡ γιορτὴ ὡς πλάκωνε ἡ μαυρίλα... Ὡς ζύγωνε ὅσο πάγηε ἡ πλατεῖα βροντῆ, ὡς ἀπὸ φόβο τὰ κλαδιὰ ἀμόλαγαν τὰ φύλλα.

Σὰ τρόμου ψίθυρος τῶν δέντρων τὸ λοιπὸ, σταυτάκι τῆς τὸ ρόδινο, ἢ φωνὴ μου... Χαριτωμένο ἀραξοβόλι βρῖσκει τό: Θὰ σ' ἀγαπῶ, μὸ φαίνεται, ὡς τὴ θανὴ μου...

'Αλλοι, στο λόγο! Τρισαλλοι! και τὸ κορίτσι μιά, κι' ἀποτραβιέται λαφιασμένο. Κ' ἦταν στὴν ἐξοχή ὡς φαίνεται γραφτὸ νὰ δῶ ὄρφανὸ τὸν πόθο μου καὶ καταφρονεμένο...

'Αντίο μας, ὡς τόσο, ἡ γιορτὴ!
Μεσίστια σηκώθηκε τοῦ πένθους ἡ μαυρίλα...
Κ' ἐμείναμε ὦρα ἔτσι, βλέποντας σκυφτοί,
τὰ σκοτωμέν' ἀπ' τὶς ψυχάλες, φύλλα...

ΑΙΜ. ΡΙΑΔΗΣ

ΕΥΤΥΧΙΑ

Στὸ τραπεζάκι τῆς γωνίας ὡς συνήθως κάθησε παρήγγειλε στὸ γκαρσόνι ἓνα ἐκλεκτὸ λικέρ κι' ἀδιάφορη ματιὰ στὸ ξένο κόσμον ἔρριξε περιμένοντας τὸ ἀγαπημένο του πιοτὸ

κι' ἀφοῦ ρούφηξε ἡδονικὰ τὸ κουαντρώ του καὶ τὸ γλυκὸ Αἰγυπτιακὸ τσιγάρο ἀναψε ξεχνώντας ὅτι ἄλλο τὸν ἀφοροῦσε βυθίστηκε στῆς ἀγαπητῆς του ἐφημερίδας τὸ διάβασμα

καὶ μέσ' στὴν αἰθέρια ζάλη τοῦ μπάρ ἐνφ' ὃ χτυπητὸς ρυθμὸς τοῦ μπαντζό μουδιάζει τὲς σκέψεις του, καθημερινῶς περνάει δυὸ ὥρες ἀπολύτου εὐτυχίας.

ΑΡΙΣΤΟΣ ΝΑΣΗΣ

ΦΡΟΝΤΙΔΑ

'Ερημο τὸ σπιτάκι μου τὸ κλείνω γιὰ τὴ δουλειὰ καὶ πάω πρὸς τὸ ἀργαστήρι. Καμμιά χαρὰ μου πίσω δὲν ἀφίνω μῆτε λυπᾶμαι. Σήμερα στὸν κύρη,

τὴ φτωχικὰ τὴ ζήση μου τὴ δίνω. Τοῦ πόνου καὶ τῆς πίκρας τὸ ποτήρι καθημερινὴ καὶ σκόλη τώρα πίνω· κ' ἔτσι στὴ δυστυχία πιά ἔχω γύρει.

Δὲ βλέπουνε τὰ μάτια μου τὰ βράδνα κι' εἶνε οἱ χαρὲς ἀπάντεχες καὶ ξένες γιὰ μέ, στὸν κόσμον πρόστυχα ὅλα κι' ἄδεια.

Τίποτε δὲν ποθῶ, τὶς λυπημένες μονάχα μαῦρες μέρες πάντα μου εἶδα κ' ἔχω στὸ μεροδοῦλι τὴ φροντίδα.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΙΔΕΡΗΣ

ΤΟ ΞΕΝΟ ΣΠΙΤΙ...

ΤΟΥ ΦΙΛΟΥ ΤΑΣΟΥ ΔΡΙΒΑ,
ΠΟΥ ΤΟΥ ΑΡΕΣΟΥΝ ΤΑ ΓΛΥΠΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

'Ο γέρο - "Αραχλος δὲν ἔμεινε μὲ τίποτε εὐχαριστημένος στὴ ζωὴ... Στὴν πολυτρόνα του κοιτάμενος τάβαζε μὲ ὄλους... Ζητοῦσε νὰ τὸν γυρίζουν ἀπὸ κάμαρα σὲ κάμαρα, καὶ στὴ μεγάλη σάλα κοντὰ στὸ παλιὸ τζάκι. "Εἶτσι περνοῦσε τὴ ζωὴ του...

Μιά μέρα εἶπε νὰ τὸν πηγαίνουν στὸ ἐργαστήριον τοῦ γιοῦ του. Τὸν ἀνέβασαν ὡς ἐκεῖ ἀπάνω μὲ πολλὴ δυσκολία. 'Ο Στέφανος ἀρχιτέκτονας σκυμμένος στὰ σχέδια, ποὺ ξεδίπλωνε τὴν ὥρα ἐκείνη στὸ μεγάλο τραπέζι τῆς δουλειᾶς, δὲν τὸν πρόσεξε καθόλου!...

'Ο γέρο - "Αραχλος κοιτοῦσε μὲ θαυμασμὸ τὰ σπίτια ποῦχε στήσει ὁ γιός του ἀπὸ πηλό. Τί ὁμορφο ἦταν ἐκεῖνο τὸ κίτρινο μὲ τὴν πλατιά, ἴσια μονοκόμμη φασάντα του, μὲ τὰ μακρουλά πράσινα παράθυρά του, ἓνα κοντὰ στ' ἄλλο στὴ σειρά!

Τὸ παιδί του ἔκανε τέτια πράματα;...

Ρωτοῦσε τὸν ἑαυτὸν του μ' ἐκπληξη!...

'Απὸ τότε ὅμως εἶχε γίνει περισσότερον παραξένος καὶ μελαγχολικός. Μιά μέρα εἶπε στὸ γιό του:

— Σ' ὅλη τὴ ζωὴ σου κοιπιάζεις γιὰ νὰ φτιάξης ἓνα ξένο σπίτι. Φτιάσε καὶ γιὰ μένα ἓνα δικό μου, ὅπως ἡ ψυχὴ μου τὸ θέλει...

Μὰ ἐκεῖνος μ' ἓνα οἶκτο σήκωσε τοὺς γεροὺς ὤμους του, χωρὶς νὰ τοῦ μιλήσει...

'Απὸ τότε πήγαινε καὶ χειρότερα... 'Εκεῖ μέσα δὲ μποροῦσε νὰ ζήσει... Τοῦ φαίνονταν ὅλα ξένα, σὰν σ' ἓνα σπίτι, ποὺ δὲν εἶναι δικό μας! Κάθε τόσο ἔδειχνε μὲ τ' ἀδυνατισμένο χέρι του ἀπὸ τὸ παράθυρο τὰ πελώρια χίτρια, ποῦταν ἀραδιασμένα στὸ δρόμο... Τὰ μετροῦσε ἓνα-ἓνα μὲ προσοχὴ νὰ μὴ κάνει κἀνα λάθος κουνώντας τὸ μεγάλο δάχτυλό του...

Κι' ὕστερα ἀπὸ μιὰ παύση, ποὺ φαίνονταν νὰ τὸν στεναχωροῦσε τὸν ἴδιον, ρωτοῦσε τὴ γριὰ-ὑπηρέτρια:

— "Αννα, ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος σὲ ξένο σπίτι κάθεται;

Κι' αὐτὴ πονετικὴ, ὅπως ἦταν, γιὰ νὰ κρύψει τὴ λύπη τῆς ἔσκυφε κοντὰ στὴν πολυτρόνα του, πὼς τάχα ἰσιάζει τὴν κουβέρ-

τα στὰ παράλυτα γόνατά του... Τηροῦσε νὰ μὴ τὸν πειράξει μὲ κἀνα λόγο πικρό...

Αὐτὸ ὅμως φαίνοντανε σ' αὐτὸν ἄλλιώτικο!.. Εἶχε τὴν ἐπιμονὴ ἐνὸς ἀρρώστου, ποὺ θέλει νὰ τοῦ γίνονται κ' οἱ πιὸ παραμικρὲς ἐπιθυμίες του!... Κι' ἔβλεπε ξαφνικὰ νὰ μὴ τοῦ μιλεῖ κανένας!.. Νὰ φοβοῦνται κιάλας νὰ τὸν κοιτάξουν κατὰματα! Δὲ μποροῦσε πιά νὰ τὸ ὑποφέρει! "Ενας ἄγριος θυμὸς τὸν συνεπῆρε! Τὰ νεῦρα του δὲν κρατιόταν! Σὲ μιὰ στιγμή βρῆκε τὸν παλιὸν ἑαυτὸ του! Μὲ μιὰ ὑπεράνθρωπη προσπάθεια μισοσηκώθηκε, τέντωσε τὸ λυγισμένο κορμί του, ἔπιασε μὲ τὰ χέρια του τὸ κεφάλι κι' ἄρχισε νὰ οὐρλιάζει μὲ μιὰ ραγισμένη φωνή, ποῦκανε φρίκη.

— Ποῦ βρισκόμαι ἐδῶ μέσα; Ποιὸς ἄνθρωπος μοῦκλεισε στὸ σπίτι αὐτό; Δὲν ὄριζω τίποτε! τίποτε! τίποτε!... Κι' αὐτὴ γιὰ νὰ τὸν καταπραῖνει ἔγειρε κοντὰ του καὶ τοῦε στ' αὐτὴ σιγά, νὰ μὴν ἀκούσει ἄλλος τὸ μεγάλο μυστικὸ τῆς ζωῆς του...

— Εἶσαι ὁ «Κυρίαρχος»!

— Κι' ὁ γέρο - "Αραχλος ἠσύχασε ἀμέσως ἀπὸ μιὰ κούραση, ποὺ τὸν ἐξαντλοῦσε, ἔγειρε τὸ κεφάλι του στὸ στήθος του καὶ τὴν ἀκουγε, σὰ νᾶταν τὰ λόγια τῆς μιᾶς μουσικῆς ἀπόκοσμη, ποὺ ἐρχόνταν ἀπὸ τόσο μακριά...

— 'Ο «Κυρίαρχος»! ὁ «Κυρίαρχος»! Τοῦ ψιθύριζε ἀκατάπαυστα!

Κι' αὐτὸς χαμογελοῦσε ἀπὸ μιὰν ἀπέραντη εὐτυχία... Δὲ μποροῦσε νὰ κρατήσει τὴ χαρὰ του κ' ἤθελε νὰ μιλήσει...

— Θὰ σοῦ πῶ μιὰ παλιὰ ἱστορία, "Αννα...

— "Αχ! Τὴν ξαίρω, ἀφέντη! ἔσπευδε νὰ τοῦ ἀπαντήσει αὐτὴ. Μᾶς τὴν λὲς κάθε μέρα! "Ἡσύχασε!

Κατόπι διορθώνοντας μόνη τῆς μὲ καλωσύνη:

— Νομίζεις, πὼς ὅλα αὐτὰ τὰ περασμένα, ὅταν μσχετοῦν στὸ μυαλό μας βγαίνουν σὲ καλὸ; Εἶναι νὰ τὰ φοβᾶται κανένας! "Ακου ἔμένα, ἀφέντη!

"Αλλ' ἐκεῖνος ἐπέμεινε...

— Μιὰ φορὰ εἶταν ἓνας ἑακουστὸς βασιλιάς.. Λησμόνησα τ' ὄνομά του!... Αὐτὸ

δὲν ἔχει σημασία! Ὁλόκληρα γρόνια πολεμοῦσε μακριά, πολὺ μακριά ἀπ' τὸ βασιλείου του... Λένε, πὼς κανένας, σὰν αὐτόν, δὲν ἦταν τόσο γοργοκίνητος!... Γύριζε ἀπὸ τόπο σὲ τόπο μέσα σὲ ξένες βορεινὲς χῶρες. Οἱ πιστοὶ στρατιῶτές του λαχάνιαζαν νὰ τὸν προφτάσουν! Πήγαινεπάντα μπροστά, κι' αὐτοὶ τὸν ἀκολουθοῦσαν βῆμα πρὸς βῆμα, ὅπου τοὺς ἔδειχνε μὲ τὸ δάχτυλο σ' ἓνα σημεῖο στὸ χάρτη του! Καὶ ξαίρεις; Εἴτανε παράλυτος!... Τὸν βαστοῦσαν στὰ χέρια τους!...

Κ' ὕστερα ἀπὸ λιγάκι, παρατηρῶντας γύρω του τί ἐντύπωση ἔκανε ἡ διήγησή του, ἔβγαλε ἓνα γέλιο ἀπαίσιου.

— Χά! χά! χά! Ἔνας Κυρίαρχος μέσα σ' ἓνα φορεῖο!...

Δικαιολογῶντας ὁμως τὸν ἑαυτὸ του συνεπλήρωνε μόνος του.

— Δὲν ἔχει νὰ κάνει, Ἄννα! Μήπως ἐγὼ δὲν εἶμαι ἓνας Κυρίαρχος μέσα στὴν πολυτρόνα μου;...

Ἡ κατάσταση αὐτὴ διαρκοῦσε κάμποσο. Μόλις τοῦ περνοῦσε ἡ μεγάλη κρίσις του, διάταξε ἀμέσως:

— Νὰ μὲ πᾶς στὴ κάμαρα τῆς πεθαμένης γυναίκας μου!...

Ἡ φτωχὴ ὑπηρετριά του ἔβγαλε τὰ χέρια της μπροστὰ στὴν ποδιά της μ' ἓνα παρακλητικὸ τρόπο. Φοβόνταν μήπως τοῦ κάνει κακὸ μιὰ τέτλια ἐπίσκεψη. Ἀλλὰ αὐτὸς γρύλλιγε, βλαστημοῦσε.

— Θὰ μὲ πᾶς! Εἶμαι ὁ Κυρίαρχος!...

Στὸ τέλος κι' αὐτὴ τὸν ἄκουγε. Μόλις ἔφτανε μπροστὰ στὸ κλεισμένο δωμάτιο, ἔβγαζε ἀπ' τὴ τσέπη του ἓνα μικροσκοπικὸ κλειδί. Ἄνοιγε κ' ἔμπαινε μέσα. Ἐβγαλε μιὰ ματιὰ παντοῦ. Κοίταγε τὰ βάζα της, ἂν εἶχαν δροσερὰ ἀγριολούλουδα, τὰ μόνον ποὺ ἦ ἴδια ἀγαποῦσε...

Δὲν ἤθελε νὰ λείψει τίποτε ἀπὸ μέσα ἐκεῖ!... Νᾶναι ἀπαράλλαχτο, ὅπως ἦταν μιὰ φορά!... Τὸ δυνατὸ ἄρωμα τῶν λουλουδιῶν, ξύπνησε κατὰ μὲς τὴν ταραγμένη ψυχὴ του... Οὐμῆθηκε τὴ γυναῖκα, ποὺ ἀγαποῦσε στὴ ζωὴ του... Πλησίασε τ' ἄδειο κρεβάτι της. Τ' ἄγγιξε ὀλοῦθε περνώντας τὸ χέρι του σ' ἓνα ἀτελείωτο χάϊδι!... Κ' ἔκλαιγε, κ' ἔκλαιγε μιῶντας μόνος του, σὰ ν' ἀπευθύνονταν σὲ κάπιο πρόσωπο, ποὺ τὸν ἄκουγε...

— Κοίταξέ με!... Ἄπ' τὴν καταραμένη ἐκείνη νύχτα τὰ χέρια μου τρέμουν τόσο πολὺ!... Ὁ γιατρὸς λέει, πὼς θὰ μείνουν κι' αὐτὰ παράλυτα!... Τί μὲ μέλει! Δὲν σ' ἔχω πιά κοντὰ μου νὰ σὲ χαϊδεύω, σὰ μικρὸ παιδάκι!...

Καὶ κατόπι καταπίνοντας τὰ δάκρυα του:

— Ναί!... Θὰ μείνουνε παράλυτα!... Ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ αἰσθάνομαι σὰ κάτι ὑπόπουλο, νὰ μπαίνει μέσα τους, σὰ κάτι κρῦο ποὺ μὲ παγώνει ὀλόκληρο!... Καὶ μὲ κάνει νὰ φοβᾶμαι τόσο!... Ὁ θάνατος μὲ κυριεύει προχωρῶντας ἀδυσώπητα σιγὰ-σιγὰ μὲς στὸ κορμί μου!... Καμιά δύναμη, ἀκοῦς, δὲ μπορεῖ νὰ τὸν σταματήσει!.....

Οἱ ρόδες τῆς πολυτρόνας του κυλοῦσαν κάθε μέρα μὲς ἀπ' τὶς τεράστιες βουβὲς κάμαρες... Ἐβριζαν, σὰν κάτι κρυφὸ νὰ βογγοῦσε μέσα τους... Ὁ θόρυβος αὐτὸς τὸν τυραγοῦσε πολὺ. Στὴν ἀρχὴ εἶχε μιὰν εὐχαρίστηση νὰ τὸν βγάζουν ὄξω. Νὰ βλέπει τὴν πολιτεία καὶ τοὺς ἀνθρώπους της.. Ἀγλήγορα ὁμως ὅλα αὐτὰ τοῦγιναν ἀδιάφορα. Ἄρχισε κιόλας νὰ τὰ ἀντιπαθεῖ, νὰ τὰ μισεῖ μ' ἓνα θανάσιμο μῖσος. Κλείστηκε στὸν ἑαυτὸ του μὲ κάπιο πείσμα κι' ὑπερηφάνεια μαζί. Δὲν ἤθελε μὲν κἀνα τρόπο νὰ τὸν κατεβάζουν πιά, νὰ τὸν γυρίζουν στὸ δρόμο, σὰ ἓνα θέαμα!... Ἡ σκάλα τοῦφερνε ἴλιγγο, ὅταν τὴν συλλογίζονταν σκαλι πρὸς σκαλί!... Πόσα χρόνια εἶχε νὰ τὴν ἀνεβῆ μὲ τὰ πόδια του!...

Κι' αὐτὸ τὸ κοριντὸρ ξετυλίγονταν μὲ βία.. Σὰν ἀναριθμητοὶ ἀνθρώποι νὰ πάλειναν ν' ἀνοίξουν μὲς τὸ μυαλό του ἓνα σκοτεινὸ, ἀτέλειωτο τούννελ!...

* *

Μιὰ μέρα παρεκάλεσε νὰ τὸν ἀνεβάσουν πάλι στὸ ἐργαστήριό τοῦ γιοῦ του... Καὶ χωρὶς νὰ μπῆ μέσα, τοῦπε μὲ τὴ φωνή του ποῦχε γίνεϊ τόρα ἀδύνατη, σὰν ἓνας ψίθυρος μελλοθανάτου:

— Σ' ὅλη τὴ ζωὴ σου κοπιᾶζεις γιὰ νὰ φτιάσεις ἓνα ξένο σπίτι. Φτιάσε καὶ γιὰ μένα ἓνα, ὅπως ἡ ψυχὴ σου τὸ θέλει...

Κι' ὁ Στέφανος σήκωσε τὰ μάτια του, κ' εἶδε γιὰ πρώτη φορὰ τὴ γλωμῆ ὄψη τοῦ πατέρα του... Καὶ τὸν λυπήθηκε κατὰ καρδιά!... Καὶ βάλθηκε νὰ ἐργαστῆ γι' αὐτό.

Ὅταν πιά τέλειωσε, κατέβηκε στὴ μεγάλη σάλα, ποῦταν ἐκεῖνος ἑαλωμένος καὶ τοῦδειχνε τὸ κάθεται, ποῦχε χαράξει τὸ σοφὸ χέρι του... Ὁ γέρο-Ἀραχλὸς ἄνοιξε τὰ κουρασμένα μάτια του... Καὶ μόλις τὸ εἶδε—ἓνα παράξενο, βαρὶ οἰκοδόμημα, κίτρινο μ' ἓνα πελώριο τριγωνικὸ κατὰκλειστο παράθυρο στὴν κορυφὴ—τόσφιξε μ' ὅλη τὴ δύναμη, ὅση τοῦ ἀπόμεινε... Κ' ἡ καρ-

διά του παρέλυσε ἀπὸ χαρὰ!... Μὲ κόπο μπόρεσαν καὶ τὸβγαλαν ἀπ' τὰ κοκκαλισμένα δάχτυλά του...

Ὁ σοφὸς ὁ γιὸς του κράτησε τὸ λόγο του... Κι' ἀπάνω ἀπὸ τὸ μνήμα τοῦ πατέρα του χάραξε μὲ τὴ σμίλη του αὐτὰ τὰ λόγια: «Τὸ σπίτι τοῦ Γέρου-Ἀραχλὸς»...

ΓΙΩΡΓΟΣ Α. ΒΑΛΤΑΔΩΡΟΣ

ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Δέκα μέρες τώρα καθόταν ὁ Ἰωσήφ στὸ ἀργαστήρι του, χωρὶς νὰ λαγκέψη μιὰ στιγμὴ ἢ καρδιά του νὰ πιάση δουλιὰ. Μελαγχολικὸς, μὲ κατεβασμένα τὰ φρύδια καὶ τουρλωμένα τὰ χεῖλη, δὲν ἐννοοῦσε νὰ τὸ κουνήσῃ ἀπὸ τὴ θέση του, ὅπου κι ἂν τύχαινε ἀπ' τὸ πρῶτ' νὰ καθήσῃ, εἴτε πάνω σὲ κανένανε μπάγκο, εἴτε πάνω σὲ κανένα σκαμνί. Τοῦ κᾶκου ἔδειχνε τὸ πριόνι τὰ δοντάκια του κι ἔβγαине τὴ γλωσσοῖσα του τὸ ἄσκαλο, σὰ νὰ θέλανε, τὰ καημένα, νὰ τὸν καλημερίσουν. Τίποτε! Τίποτε! Ὁ Μαστρο-Ἰωσήφ, ἀπορροφημένος στὸν ἑαυτὸ του, δὲν ἔβλεπε πιά τίποτε μπροστὰ του. Οὔτε τὰ γυαλιστερά του ἐργαλεῖα τότε κεντοῦσανε πιά στὴ δουλιὰ του, ὅπως πρὶν ἀπὸ τὸ λυπηρὸ ἐπεισόδιο τῆς ζωῆς του, οὔτε οἱ περιόσιες παραγγελιὲς ποὺ εἶχε ἀναλάβει νὰ τελειώσῃ σύντομα. Μὰ καὶ τί νὰ κάμῃ πιά, στὸ θεό σου; Μὲ τί ὄρεξη νὰ καθήσῃ πιά ὁ καημένος νὰ δουλέψῃ; Ὁ σκοπός, ποὺ κεντοῦσε πρὶν τὴ μεγάλη του ὄρεξη γιὰ δουλιὰ, χάθηκε πιά γιὰ πάντα. Ἡ μανία, ποὺ ἔκανε ἄλλοτε ἀτσαλένια τὰ χέρια του ἀπὸ τοὺς σκληροὺς ὀζόους τῶν ξύλων, κόπηκε πιά, σβύστηκε κι αὐτή. Ἡ μήπως τάχα εἶχε ἄδικο; Τί νὰ τὸ κάμῃ πιά ὁ κακομοίρης τὸ σπίτι ποὺ λογάριάζε νὰ χτίσῃ πάνω, κεῖ ψηλά, στὴν ποδιά τοῦ λόφου τῆς Ναζαρέτ; Καὶ γιὰ ποιά εὐτυχία νὰ ἐργάζεται τάχα ἀκόμη, γιὰ ποῖο ταῖρι του νὰ βασανίζεται ἀκόμη νὰ τοῦ φτιάσῃ τὴ φωλιτσα του; Ἐπειτα, ἀκόμη, τί; Μπορεῖ ὁ καημένος νὰ ζήσῃ πιά στὴ Ναζαρέτ; Πρὸς τί νὰ κοπιᾶζῃ τὸ λοιπὸν ὀλομερίς νὰ κάμῃ χρήματα; Γιὰ ποῖο λόγο νὰ κάθεται ἀκόμη, μαθές, νὰ φροντίζῃ, νὰ σκοτιζέται,

νὰ δέρεται, νὰ βασανίζεται ἄδικα κι ἀνώφελα; Ὑπάρχει πιά κανένας λόγος νὰ τυραννιέται σὰ δοῦλος; Ὑπάρχει πιά καμμιά ἀνάγκη τῆς ζωῆς γιὰ μιὰ τόσο μεγάλη φροντίδα, ἀφοῦ ἡ ζωὴ του, ἀφοῦ τὸ πούλακι του δὲν ὑπάρχει πιά; Ἡ μήπως τάχα δὲν εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ πέθανε ἡ Ἀγάπη του; Τί κι ἂν ζεῖ κι ἂν ἀνασαινε ἡ Μαριάμ; Δὲν εἶναι πιά γι' αὐτόνε πεθαμμένη; Μπορεῖ πιά νὰ ζῆ γι' αὐτόνε, ὕστερις ἀπὸ τὴν ἀτιμὴ πράξη της, ἡ σεμνή, ἡ ἅγια, ἡ ἐνάρετη παρθένά ἐκείνη ἡ Μαριάμ, ὅπως τὴν γνόρισε, ἅμα πρωτοῦρησε στὴ Ναζαρέτ; ὅπως τὴν ἔκαμε ἀρραβωνιστικιά του ὕστερα; ὅπως λογάριάζε, σὲ λίγο, νὰ τὴν κάμῃ ταῖρι του καὶ καμάρι του; Ἄ! πόσα ὄνειρα δὲν ἐπλαθε ὁ κακομοίρης γιὰ τὴν εὐτυχία τους ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ ἀρραβωνιστήκανε ὡς τὴν ὥρα, τὴν ἀμοιρῆ ὥρα, τῆς ἀτιμῆς πράξης της! Κοῖμα, κοῖμα στὴν ὁμορφιά της καὶ στὰ νιάτα της! Ἄ! πόσα δάκρυα δὲν ἔχυσε ὁ Ἰωσήφ τὶς πρώτες μέρες τῆς ἀπαίσιης ἀποκάλυψης! Ὡ! πόση θλίψη δὲν ἔχρσε μὲς σ' αὐτὴ φλογισμένα του στήθια ἢ φαρμακερῆ της καρδιά! Μὰ κείνο ποὺ λύπησε περισσότερο τὸν Ἰωσήφ καὶ τοῦ ἔκοψε κάθε ὄρεξη γιὰ δουλιὰ, κι ἀκόμη, πές, τὴν ἴδια τὴν ἀγάπη τῆς ζωῆς, δὲν εἴτανε τόσο ἡ ἀτιμὴ πράξη τῆς κόρης, ὅσο τὸ ξεσκέπασμα τῆς διαστραμμένης της ψυχῆς! Ἀκοῦς ἐκεῖ ξετσιπωσιά! Νὰ τολμήσῃ κιόλας, ἡ ἄτιμη, νανοῖξῃ τὸ στόμα της καὶ νὰ τοῦ πῆ πὼς ὁ καρπὸς ποὺ σήκωνε πάνω της εἴτανε καρπὸς ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα! Πὼς τὸ εἶχε γιὰ καμάρι της κι ὄχι γιὰ ντροπὴ της νὰ φέρῃ στὸν κόσμον ἓνα τέτοιο καρπὸ! Ἀκοῦς λόγια! Ἀκοῦς

ἀδιαντροπία! Φτοῦ της! Φτοῦ της! Θεέ μου, τί ἀδιαντροπία! Ποιὸς νὰ τὸλεγε, ποιὸς νὰ τὸλπιζε, θεέ μου, πὼς μέσα στὴν πιὸ σεμνὴ καὶ στὴν πιὸ ἀγγελόμορφη κόρη τῆς Ναζαρέτ θὰ φώλιαζε τέτοια πρόστυχη καὶ διαβολομένη ψυχὴ! Ἄκουὺς ἐκεῖ κοροϊδία καταμουτρα! Νὰ ὑποστηρίξῃ, μπροστὰ του καὶ καταπροστά του, ἡ ἀδιαντροπία πὼς τὸν εἶδε, σώνει καὶ καλά, τὸν Ἄγγελο τοῦ Κυρίου νὰ τῆς προσφέρῃ, μάλιστα, κείνη τὴ στιγμή κι ἕναν κρῖνο καὶ νὰ τῆς λήξῃ πὼς θὰ συλλάβῃ χωρὶς ἄντρα, γιατί, τάχα, εἶτανε θέλημα θεοῦ. Ἄκουὺς ἐκεῖ! Λόγια, λόγια, δικαιολογίες, σὰν τὴν Εὔα μὲ τὸ φίδι. Μὰ καὶ κείνα τὰ καμώματά της! Καὶ κείνα τὰ ψεύτικα κλάματά της! Μὰ καὶ κείνη ἡ πλαστὴ ἁγιωσύνη της! Τὸ καημένο τὸ ἀθῶο τὸ περιστεράκι! Μὰ καὶ κείνοι οἱ βλάσφημοι ὄρκοι της στὸν Ἰεχωβά, νὰ πιστέψῃ, σώνει καὶ καλά, τὸ τίμιο τὸ παλλικάρι πὼς ὅ,τι τοῦ ἔλεγε ἡ ἄπιστη εἶτανε ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ κι ὄχι ἡ ψευτιά τοῦ Σατανά. Ἔ! τὴ βλάστημη! Τῆς εἶπε, νὰ δῆς, κίολας ὁ Ἄγγελος Γαβριήλ: «Χαῖρε ἡ κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ!» Ἄκουὺς βλαστήμιες ἡ ἀθεόφοβη! Καὶ κείνη μαθές, πάλε δὲν τὸν πίστεψε καὶ τότε ρώτησε: πὼς μπορεῖ νὰ γένῃ τέτοιο πράμα, ἀφοῦ ἄντρα δὲ γνώρισε; κι ὁ Ἄγγελος, καλὸτυχε, τῆς ἀποκρίθηκε: «Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιο θὰ περάσῃ ἀπὸ πάνω σου κι ἡ δύναμη τοῦ ὑψιστοῦ θὰ σὲ σκεπάσῃ». Νὰ λόγια! νὰ βλαστήμιες! Σοῦ ἄρεσε; Τί σοῦ λέει τέτοια ξετσιπωσιὰ καὶ προστυχιά; Μωρὲ διαστραμμένη ψυχὴ! Μωρὲ τέρας τὶ διάλεξε ὁ καημένος καὶ τὸ πῆρε γιὰ σεμνὴ κι ἄδολη παρθένα! ὦ! ποῦ νὰ χαθῇ! Νὰ χαθῇ στὴν κόλαση τῆς φωτιάς, αὐτὴ κι ὄλο τὸ σὸί τῶν γυναικῶν! Κι ἔπειτα νὰ τολμᾷ νὰ τοῦ μηνᾷ ἀκόμη γιατί δὲν πηγαίνει πιά σπῖτι της! Ἄκουὺς ἀναίδεια, ἡ ἀδιαντροπὴ! Νὰ κἀνὴ πὼς δὲν καταλαβαίνῃ! Νὰ κἀνὴ ἀκόμη τὴν ἀθῶα!! Φρίκη! Φρίκη!!

Τέτοιοι καημοὶ καὶ τέτοιοι συλλογισμοὶ ἀνάδευαν ἀπὸ τὴν πογεμένη καρδιά τοῦ Μαστρο-Ἰωσήφ, δέκα μέρες τώρα, ἀπὸ τὴ μέρα τῆς φόβερῆς ἀποκάλυψης. Μὰ τί νὰ κάμῃ ὁ ἀνθρώπος, τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ, καὶ κείνος καλὰ-καλὰ, δὲν ἔξερε. Μία ἔλεγε ὁ κακομοῖρης νὰ πάῃ καὶ νὰ πνιγῇ μέσα στὰ βαθιὰ νερὰ τῆς θάλασσας τῆς Γεννη-

σαρέτ, κάτω ἐκεῖ, μακριὰ ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ, γιὰ νὰ μὴ βλέπῃ καὶ νὰ μὴ συλλογιέται πιά καὶ μιὰ πάλε, θυμούμενος τὶς κοροϊδευτικὲς τῆς ἐξηγήσεις πού τοῦ ἔκαμε, ἔτσι τοῦ ἐρχότανε νὰ βγῇ ὄξω, στοὺς δρόμους, καὶ νὰ τὴν καταγγείλῃ δημόσια, ἔτσι, μπρὸς ὄλο τὸν κόσμον, γιὰ νὰ τὴν παραδειγματίσῃ, νὰ τὴν ἐκδικηθῇ... Ἄμέ; δὲν τῆς ἔπρεπε;

Κι ὡς τόσο τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν κουνιότανε νὰ κάμῃ ὁ δύστυχος. Καί, καθισμένος πάνω σὲ κανένα μπάγκο ἢ σὲ κανένα σκαμνὶ μέσ' στὸ ἀργαστήρι του, μελαγχολικὸς καὶ περίλυπος, μὲ κατεβασμένα τὰ φρύδια, μὲ τουρλωμένα τὰ χεῖλη καὶ μὲ τὸ βλέμμα ἀφαιρημένο καὶ σκοτεινὸ, δέκα μέρες τώρα τραγότανε τὸ τίμιο τὸ παλλικάρι μὲ τὶς φοβερὲς αὐτὲς σκέψεις. Μὰ σήμερα, ἡ ψυχὴ ἄρχισε νὰ ξυπνᾷ, τὸ φιλότιμο ἄρχισε ν' ἀντριεύεται. Ἄ; αὐτὸ δὲ χωνεύεται! ὄλα κι ὄλα! Νὰ σοῦ περιφρονῇ τὸν ἔρωτά σου μιὰ κόρη πού τὴ λατρεύεις, πάει κι ἔρχεται. Τὸ κάτω κάτω κάτω τῆς γραφῆς καὶ δικαίωμά της! Ἔτσι; Νὰ σὲ ἀτιμάξῃ, ὕστερις ἀπὸ τὸσους καὶ τὸσους κόπους καὶ βάσανα πού τραβᾷς, γιὰ νὰ τῆς κάμῃς τὴ ζωὴ τῆς εὐτυχισμένης καὶ λουλουδιασμένης, κι αὐτὸ, ἔ!, πὲς πὼς ἀπατήθηκε, πὲς πὼς πλανήθηκε ἀπὸ κανένα μάγο, χωρὶς καλὰ-καλὰ νὰ τὸ καταλάβῃ καὶ κείνη Ἔστο! Μὰ νὰ σὲ κοροϊδεύῃ, ἀδερφέ, πὼς σὲ ἀγαπᾷ ἀκόμη καὶ πὼς σὲ περιμένει σπῖτι της καὶ πὼς σὲ συχωρᾷ μάλιστα γιὰ τὰ ἄπρεπα, λέει, λόγια πού τῆς εἶπες, μὰ πὼς ὅ,τι γίνηκε, χωρὶς ἄντρα, εἶναι, σώνει καὶ καλά, θέλημα θεοῦ, κι εἶναι μάλιστα, πράξῃ θεοῦ!... Ἄ! αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ βαστάξῃ κανένας ἄντρας πού ἔχει μέσα του μιὰ στάλα φιλότιμο! Ὁχι! ὄχι! χίλιες φορὲς ὄχι!! Πὼς νὰ βγῇ ὄξω, μαθές, στὴν Κοινωνία, ἀρραβωνιασμένος μὲ μιὰ ἔγκυα; Ἦ πὼς νὰ παντρευθῇ μιὰ κόρη πού εἶναι ἔγκυα πρὶν τὴ γνωρίσῃ αὐτὸς γιὰ γυναικῶν του; Ἔλα σου; Καὶ τὸν παράνομο τὸν καρπό, καὶ τὸ παρείσαχτο τὸ πλάσμα, τί νὰ τὸ κάμῃ, πὼς νὰ τὸ μεταχειρισθῇ, ἅμα γεννηθῇ κάτω ἀπὸ τὴ στέγη του; Ἀδύνατο! Ἀδύνατο νὰ τὰ βαστάξῃ αὐτὰ ἄντρας μὲ φιλότιμο! Κι ἡ Κοινωνία τί θὰ τοῦ ψάλλῃ, ἅμα μάθη τὰ βρώμικα; Νά, γιὰ δὲς, ὡς καὶ τὸ ἄψυχο τὸ

πρίονι ἀκόμη τὸν περιγεῖλῃ, κεῖ πέρα, φαγκρίζοντας μὲ τὰ σουβλερά του δόντια! ὡς καὶ τὸ ὄκανι ἀκόμη τὸν περιπαίξει, βγαίνοντας ὄξω περιφρονητικὰ τὴ γλωσσάρα του... Ἄ! πρέπει νὰ τελειώσῃ πιά αὐτὴ ἡ ἀγωνία. Πρέπει πιά νὰ κάμῃ θάρρος νὰ κόψῃ κάθε σχέση μὲ τὴν ἄτιμη κόρη. Πρέπει νὰ μάθῃ, τέλος πάντων, ἡ Κοινωνία τὴν ἄτιμη πράξῃ της... Ἄ! βέβαια ἡ Κοινωνία τότε, τὸ Λαϊκὸ Δικαστήριον, θὰ τὴν παραδειγματίσῃ τότε, θὰ τὴ στήσῃ βέβαια, σὲ κανένα ξέγναντο τόπο, ποῖος ξέρει! Ἰσως καὶ στὸν τόπο ὅπου διάλεξε ἡ ἴδια νὰ χτίσουν τὸ σπιτάκι τους, καὶ κεῖ θὰ τὴ λιθοβολήσῃ, θανατώνοντάς τὴν ἔτσι μέσα σὲ κατάρεις κι ἀναθέματα... Μὰ τί νὰ γίνῃ; Πὼς νὰ γίνῃ ἄλλοιῶς; Στὸ θεό σου; Νὰ γίνῃ, μαθές, αὐτὸς τὸ περιγεῖλο τοῦ κόσμου; Ποιὸς φταίει; Ποιὸς φταίει;

—Ἄ! ὡς ἐδῶ καὶ μὴ παρέκει, ἄς τραβῆξῃ τὰ ἐπιχειρήματα τῆς κακίας της! Ξεφώνησε, τέλος, ὁ Ἰωσήφ, ὕστερις ἀπὸ τόσες μέρες σιωπῆ μέσ' στὴν κουφόβροση, καὶ μὲ ζωηρό, ἄξαφνα τώρα, τὸ βλέμμα, πρώτη φορά, καὶ μὲ ἀνασηκωμένα τὰ σγουρά του, μαῦρα μαλλιά ὡς ἀπάνω, σηκώνεται τώρα ἀπὸ τὸ μπάγκο καὶ τραβάει ἴσια κατὰ τὴν πόρτα, βιαστικός, νευρικός, ἀποφασισμένος πιά νὰ καταγγείλῃ τὴ Μαριὰμ στὸ Λαϊκὸ Δικαστήριον, γιὰ νὰ ξεμπερδέψῃ μιὰ γιὰ πάντα, ἀπὸ τὰ βρόγια τῆς ψυχικῆς του ἀγωνίας. Ἄμε, τί; πὼς ἄλλοιῶς;

* *

Μὰ τὴ ὥρα πού πατοῦσε τὸ κατόφλι, νὰ καὶ βρῖσκεται μπροστὰ σὲ δυὸ ἐπίσημους Ρωμαίους, πού ἐτοιμάζονταν νὰ μοῦνε στὸ ἀργαστήριον του. Ὁ ἕνας ἦτανε στρατιώτης ἀπὸ τὴ Ναζαρέτ κι ὁ ἄλλος ὁ Ἰούλιος, ὁ ἀπογραφεάς, ἀπὸ τὸ χωριὸ του, τὴ Βηθλεέμ.

—Γειὰ σου, Μαστρο-Ἰωσήφ, χαιρετᾷ ὁ ἀπογραφεάς, σοβαρὰ-σοβαρὰ.

—Καλῶς τὸν κυρ Ἰούλιο, τὸν ἀντιπρόσωπο τοῦ ἡγεμόνα μας, ἀντιχαιρετᾷ ὁ Ἰωσήφ.

—Μάστορά μου, κάνει, κάπως θυμωμένα, ὁ ἀπογραφεάς, σηρίζοντας τὰ δυὸ τὸν χεῖρα στοὺς γοφούς του· δὲ μοῦ λές, σὲ παρακαλῶ, γιατί δὲν ἦρθες προχτὲς στὴ Βηθλεέμ νὰπογραφήσῃς καὶ σύ; Δὲν εἶσαι

ἀπὸ κεῖ; Γιατὶ δὲν ἦρθες; Ξέχασες τὴν προκήρυξη τοῦ ἡγεμόνα Κυρηναίου τῆς Συρίας; Ἔτσι περιφρονοῦν τὶς διαταγὲς τοῦ μεγάλου Καίσαρα; Ε;

—Ἀρχοντά μου, λέει, δειλά-δειλά, ὁ Ἰωσήφ, σταυρόνοντας τὰ χεῖρα του πάνω στὸ στήθος του· μὲ συχωρῶς. Οἱ διαταγὲς τοῦ μεγάλου σου Καίσαρα δὲν ξεχνιοῦνται, μὰ εἴμουνε ὁ κακομοῖρης, δέκα μέρες τώρα, σὲ κακὸ χάλι. Εἴμουνε ἄρρωστος. Γιὰ δὲς με! Νὰ μὲ συχωρέσῃς, ἀφέντη μου.

Πράγματι, ὁ λεβέντης Ἰωσήφ εἶχε στραγγίσει ἀπὸ τὸν καημὸ του· εἶχε γίνῃ σκελετός, ὁ καψερὸς, μέσα μὲ δέκα μόνο μέρες.

—Φαίνεσαι ἔχεις δίκιο, λέει ὁ Ρωμαῖος πού τότε γνώριζε τὸ Μαστρο-Ἰωσήφ πολὺ καλὰ κι ἀπὸ πρὶν. Μὰ τί ἔχεις, καημένε; Μήπως σὲ τρώει τὸ σαράκι τοῦ ἔρωτα; Ἄ! πότε θὰ κάμετε τοὺς γάμους σας μὲ τὴ Μαριὰμ; Ἦ μήπως ἄρχισες τὴ δουλιὰ ἀπὸ τώρα; Ἔ! διάβαλε! Ἔχεις κοντά σου τὸ πιὸ ὁμορφο καὶ τὸ πιὸ χαριτωμένο κορίτσι τῆς Ναζαρέτ κι ἄρρωσταίνεις; Τὶ διάβολο!

—Μὲ τὸ συμπάθειο, ἀφέντη μου, εἶπε ὁ Ἰωσήφ, ἀρκετὰ στεναχωρημένος πού ἄρχισε νὰ τρέμῃ. Εἶμαι πράγματι ἄρρωστος.

—Καλὰ, εἶπε ὁ Ρωμαῖος, σὲ περᾶζω. Ἔχεις δίκιο· τὸ βλέπω δὲ πὼς εἶσαι ἄρρωστος. Πολὺ καλὰ, σὲ συχωρῶ. Κι ἀφοῦ ξεδίπλωσε ἕνα ντεφτέρι, πού τὸ πῆρε ἀπὸ τὰ χεῖρα τοῦ στρατιώτη κι ἔβγαλε ἀπὸ τὴ ζώνη του ἕνα καλάμι, εἶπε ξηρὰ-ξηρὰ, στὸν Ἰωσήφ.

—Ἀπάντησε, γλήγωρα-γλήγωρα, τώρα σ' ὅ,τι σὲ ρωτήσω. Πὼς ὀνομάζεσαι;

—Ἰωσήφ, γνιδὸς τοῦ Δαβὶδ.

Ὁ Ρωμαῖος, ρωτώντας, συμπλήρωσε τὸ δελτίο τῆς ἀπογραφῆς.

—Ποῦ γεννήθηκες;

—Στὴ Βηθλεέμ τῆς Ἰουδαίας.

—Πόσο χρονῶ εἶσαι;

—Τριάντα πέντε.

—Ποῦ κατοικεῖς;

—Ἐδῶ, στὴ Ναζαρέτ.

—Τὶ ἐπάγγελμα ἔχεις;

—Μαραγκός.

—Σὲ ποιά κατάσταση βρῖσκεσαι; Εἶσαι γερὸς, εἶσαι ἄρρωστος;

— Ἄρρωστος.
 — Ἀπὸ τί πάσκεις;
 — Ἀπὸ πυρετοῦ, ἴσως. Ξέρω καὶ γώ.
 — Εἶσαι παντρεμένος, ἀνύπαντρος, ἀρραβωνιασμένος; τί εἶσαι;
 — Εἶμαι...
 Ὁ Ἰωσήφ τὰ κόμπιασε. Δὲν ἤξερε τί νᾶπαντήση. Ἐπρεπε νὰ δηλώσῃ. Ὁ Ρωμαῖος, βέβαια, τὸ ἤξερε πῶς ἦταν ἀρραβωνιασμένος. Τὶ νὰ πῆ στὴν ἐπίσημη κείνη ὥρα; Νὰ πῆ ψέματα; Κακό. Νὰ πῆ τὴν ἀλήθεια; Θὰ ἐπισημοποιούσε, ἔτσι, κείνο ποὺ δὲν ἤθελε πιά νὰ ἀναγνωρίσῃ. Νὰ πῆ τὴν πλέρια ἀλήθεια πῶς τὰ χάλασε μὲ τὴν ἀρραβωνιαστικιά του; Θὰ ἔδινε ἀφορμὴ στὸ Ρωμαῖο νὰ ξετάσῃ καὶ μάθῃ τὴν τρομερὴ ἀλήθεια, ποὺ αὐτὸς τὴν εἶχε ἀκόμη κρυφῆ. Τὶ νὰ κάμῃ; Τὶ νὰ δηλώσῃ; Ἡ στιγμή εἶτανε τόντις κρίσιμη. Ἀπὸ τὴ δῆλωσὴ του κρεμότανε ἡ ζωὴ ἢ ὁ θάνατος τῆς Μαριάμ. Τὶ νὰ πῆ; Ἐπρεπε νᾶνοίξῃ τὸ στόμα του καὶ νὰ μιλήσῃ. Τὶ νὰ πῆ ὅμως;

— Ἐμπρὸς λοιπόν, λέγε, φωνάζει ὁ Ρωμαῖος; λέγε, λοιπόν, τί εἶσαι; δὲν εἶσαι ἀρραβωνιασμένος;
 — Ναί, λέει μέσ' στὸ λάρυγγά του ὁ Ἰωσήφ, καταχλωμιασμένος.
 — Μὲ ποιὰ;
 — Μὲ τὴ Μαριάμ τοῦ...
 — Ἄ! στάσου, τὸν ἔκοψε ὁ Ρωμαῖος· στάσου καημένε. Ἐπρεπε νὰ φέρῃς κι αὐτὴ στὴ Βηθλεέμ μαζί σου στὸ χωριό σου· αὐτὸ λέει ὁ Νόμος. Εἶσαι ὑποχρεωμένος σὰν ἀρραβωνιασμένος της, νὰ δηλώσῃς κι αὐτὴ μαζί σου. Τὸ λέει ξάστερα ὁ Νόμος... Ἄς εἶναι ὅ,τι γίνηκε, γίνηκε. Τώρα, ἢ πρέπει νὰ μοῦ πῆς σὺ ὁ ἴδιος τὰ καθέκαστα τῆς Μαριάμ, γιὰ νὰ τὴν ἀπογράψουμε κι αὐτὴ μαζί σου, ἢ πρέπει νὰ πάμε τώρα μαζί σπῖτι της, νὰ τὴ ρωτήσω ὁ ἴδιος. Ἐνα ἀπὸ τὰ δύο: τί θέλεις;

Ὁ Ἰωσήφ τᾶφερε ἄλλη μιὰ φορὰ σκοῦρα. Ὁ κόμπος ἐρχότανε πιά στὸ χτένι. Τὰ ρωτήματα τῆς ἀπογραφῆς εἶτανε κοφτερά σὰν ξουράφια. Τώρα τὰ μυστικά θὰ βγαίνανε φόρος. Τώρα δὲν μπορούσε πιά νὰ ξεφύγῃ τὸ λιθοβολισμὸ ἢ Μαριάμ... Ἄ! εἶτανε γραφτό.

— Λοιπόν, τοῦ φώναξε πάλι ὁ Ρωμαῖος, λοιπόν, δὲ θέλεις νὰ πάμε σπῖτι; Θὰ ζου-

λέβης, διαβολάκο, ἔ; Πολὺ καλά· λέγε, λοιπόν πῶς ὀνομάζεται ἡ Μαριάμ σου;

— Μαριάμ τοῦ Ἰωακείμ, λέει μὲ κομμένη πιά φωνὴ ὁ Ἰωσήφ.

— Ποῦ γεννήθηκε;

— Ἐδῶ, στὴ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας.

— Πόσω χρονῶ εἶναι;

— Εἴκοσι.

— Μ! τρυγονάκι, ἔ; Ποῦ κατοικεῖ;

— Ἐδῶ, στὴ Ναζαρέτ.

— Τὶ ἐπάγγελμα ἔχει; Γυναικεῖα ἔργα, ἔ; ἀπαντᾷ ὁ ἴδιος ὁ ἀπογραφέας καὶ ξακολουθεῖ. Σὲ ποιὰ κατάστασι βρίσκεται ἡ ἀρραβωνιαστικιά σου; Εἶναι καλά; Εἶναι ἄρρωστη; Εἶναι ἔγκυα; Τὶ εἶναι; Ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ τὰ συμπληρώσουμε γιὰ μιὰ γυναῖκα—αὐτὸ εἶναι, βλέπεις, ὁ τύπος. Λέγε, λοιπόν, εἶναι καλά;

— Ναί καλά.

— Ἄρρωστη;

— Ὅχι.

— Ἐγκυα; ρώτησε ὁ ἀπογραφέας καὶ χαμογέλασε μὲ τὸ ἀνόητο τὸ ρώτημα τοῦ τύπου γιὰ μιὰ ἀρραβωνιασμένη.

Ὁ Ἰωσήφ κοκάλιασε! Ἐνας κρύος ἴδρος ξεχύθηκε πάνω στὸ φλογισμένο του πρόσωπο. Ἡ κρίσιμη στιγμή τῆς καταδίκης ἔφτασε. Ἡ συγκίνησή του ἔφτασε στὴν κορφῆ. Τὰ μιλίγια του χτυπούσανε σὰ σφυριά. Ἐκαμε νᾶνοίξῃ τὸ στόμα του, μὰ δὲν μπόρεσε. Ἐνα μούδιασμα ἐννοίωσε γύρω στὸ σαγόνι του. Ἐνα χέρι τοῦ φάνηκε πῶς τὸν ἔπιασε κείνη τὴ στιγμή καὶ τοῦσφιξε τὸ στόμα καὶ νὰ σου, φαρδῆς πλατῆς, ἔπεσε λιπόθυμος μπρὸς στὴν πόρτα, μπρὸς στὰ πόδια τῶν ἐπίσημων Ρωμαίων...

Τὸ τί γίνηκε κατόπι, βέβαια ὁ Ἰωσήφ δὲν πῆρε καθόλου εἶδηση. Μονάχα, τὸ πρωτὴ τῆς ἄλλης μέρας, ὅταν ἀνοίξε τὰ μάτια του, εἶδε νὰ κάθεται κοντά του, στὸ κεφάλι του δίπλα, πάνω στὸ κρεβάτι ὅπου βρέθηκε ξαπλωμένος, ἡ Μαριάμ, ἡ ἀρραβωνιαστικιά του. Εἶχε τὸ χέρι της ἀκουμπισμένο πάνω στὸ κεφάλι του καὶ μιὰ θεόγλυκη ἡμεροσύνη ἦτανε παρεχόμενη πάνω στὸ ἀγγελόμορφο πρόσωπό της.

— Πῶς εἶσαι γλυκέ μου; λέει, χαριτωμένα-χαριτωμένα καὶ σιγανά, ἡ Μαριάμ· εἶσαι καλλήτερα γλυκέ μου;

Ὁ Ἰωσήφ συνῆρθε. Ἐνοιωσε κατακάθαρα πῶς βρισκότανε πάλε μέσα στὸ σπῖτι τῆς ἀρραβωνιαστικίᾶς του. Ἄνοιξε τώρα πῶς καλὰ τὰ μάτια του, ἀντίκρουσε κατὰματα τὴ γλυκομάτα Μαριάμ, καί, πέρνοντας μιὰ βαθιὰ εἰσπνοή:

— Συχώρα με, ἀγάπη μου, ξεφωνίζει ἀμέσως δυνατὰ καὶ συγκινητικὰ ὁ Ἰωσήφ. Συχώρα με, συχώρα με, Μαριάμ μου! κ' ἀνασπώνεται κι ἀγκαλιάζει καὶ φιλεῖ τὴ σκυμένη πάνω του Μαριάμ του.

— Μὲ συχωρῶς· ἀγάπη μου, μὲ συχωρῶς, ἀθῶο μου περιστεράκι, γιὰ τὸ κακὸ ποὺ ἤθελα νὰ σοῦ κάμω.

Καὶ κλαίει τὸ τίμιο τὸ παλλικάρι καὶ χύνει ἀφθονα δάκρυα πάνω στὰ βελουδένια μάγουλα τῆς Μαρίας του.

Ἡ Μαριάμ ἄρχισε κι αὐτὴ τὰ κλάμματα.
 — Συχώρα με, Μαριάμ μου, συχώρα με, ἄγγελέ μου ξεφωνίζει πάλε ὁ Ἰωσήφ. Τώρα πιά τὸ πιστεύω καὶ γώ. Καὶ γώ τώρα τὸ πιστεύω τὸ θάμμα... Μοῦ τὸ φανέρωσε καὶ μένα ὁ Ἄγγελος. Ὁ Ἄγγελος τοῦ Κυρίου μοῦ τὸ φανέρωσε καὶ μένα,

τὴ στιγμή ποὺ ἐτοιμάστηκα νὰ σὲ παραδώσω στὸν παραδειγματισμὸ. Θεέ μου! Θεέ μου! τί ἤθελα νὰ κάμω... Ἐβαλε τὴν πύρινη ρομφαία του μπροστά μου, Μαριάμ μου, μπούλωσε τὸ στόμα μου, Ἄγάπη μου, καὶ μὲ τὴ θεία του φωνὴ μοῦ εἶπε: «Ἰωσήφ, γιὰ τὸν Δαβὶδ, μὴ φοβηθῆς νὰ πάρῃς τὴ Μαριάμ γιὰ γυναῖκά σου. Γιατί, τὸ παιδί ποὺ φύτρωσε μέσα της εἶναι ἀπὸ Πνεῦμα Ἅγιο». Ναί, Ἄγάπη μου· ναί, Μαριάμ μου, τᾶκούς; Καὶ τὸ παιδί θὰ γεννηθῆ, μοῦ εἶπε, καὶ θὰ τὸ βγάλῃς Ἰησοῦ, γιατί αὐτὸς θὰ σώσῃ τὸ λαὸ τοῦ ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες. Κι αὐτὸ ποὺ γίνηκε, μοῦ κράζει, κι' αὐτὸ ποὺ γίνηκε, γίνηκε, ἴσια-ἴσια, γιὰ νὰ βγῆ σωστός ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, ποὺ τὸν εἶπε ὁ προφήτης: «Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱὸν καὶ καλέσωσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ.» Ἄχ! Μαριάμ μου, Μαριάμ μου, «χαῖρε, χαῖρε ἡ κεχαριτωμένη. Ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.» Εἶτανε πράγματι θέλημα Θεοῦ!

Σάμος.

ΒΑΣ. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ

Ο ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΦΟΝΙΑΣ

Μόλις εἶχε νυχτώσει. Πρὸ μιᾶς ὥρας κάτι σὰν φωτεινὸς πίνακας χρωματισμένος ἀπὸ χυμὸ μανταρινιοῦ, φάνηκε στὴ Δύση, καὶ κατόπι ὄλο ἔκείνο σκοτίνιασε μὲ τὸν τρόπο ποῦ σκοτινιάζει ἕνα ἀναιμικὸ μάτι. Βουτηγμένος ὁ ἥλιος στὴν ἀνθρώπινη ἀσυνειδησία ἀπὸ τὸ πρωτὴ μέχρι τὴν ὥρα αὐτὴ παράδασε τὴν βάρδια του στὴ νύχτα, μὲ νύχτα ἀρκετὰ σκοτινὴ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ κλείσῃ μέσα της κάθε τι ποὺ δὲν θὰ γίνωταν ἄλλη ὥρα τόσο ἀνενόητα καὶ τόσο προφυλαγμένα...

Περίμενα ἀπὸ πολλὴ ὥρα κάποιον φίλο μου, ἕναν τύπο παράξενο μὲ ἕνα μάτι, καὶ μὲ μιὰ ψυχὴ, τυφλὴ αὐτὴ ὅμως κατὰ τὰ τρίτα τέταρτα. Ἦξερε νὰ μαχαιρώνει μὲ τέτοιο τρόπο ποῦ κι' ἂν ἡ μαχαιριά δὲν ἔπεφτε κατ' εὐθείαν στὴν καρδιά ὁ ἄνθρωπος πέθαινε ἀσφαλῶς καὶ ἡ μαρτυρία του δὲν μπορούσε νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν μιὰ καὶ δὲν θὰ ὑπῆρχε πιά.

Τέτοιους φόνους διαπράξαμε δυὸ μαζί.

Καὶ τὶς δυὸ φορὲς χτύπησε αὐτός.

— Ἐσὺ δὲν θὰ μπορούσες τόσο τέλεια. Πάρε νὰ πλύνῃς τὸ μαχαίρι, μοῦ εἶχε πεῖ στὸ τέλος κάθε φόνου.

Τὸ μαχαίρι του ἕνα εἶδος σουβλιοῦ, ποὺ ἔκοβε κι' ἀπ' τὶς δυὸ μεριές, ὅμως τόσο πολὺ, ποὺ μὲ τὸν ἄερα του μονάχα μπορούσε νὰ χωρίσῃ μιὰ σάρκα στὰ δυὸ.

— Μοῦ τὸ χάρισε ἕνας Τσερκέζος κλέφτης. Πρόσεξε μὴν τὸ χάσῃς γιατί ἔτσι θὰ χαρῆ πολλὲς κόσμις. Ὁ ζημιωμένος ὅμως θὰ εἶσαι ἐσὺ. Ἐσένα μὲ κάθε τρόπο θὰ σὲ ξεμπερδέψω.

Κι' ὅμως ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς τόσο πολὺ δὲν αἰστανόταν τὸ ἔγκλημα, ὥστε πολλὰς φορὲς ἔβριζε φοβερὰ τοὺς φονιάδες.

— Εἶναι κάτι ὄντα ποῦ βγῆκαν μέσ' ἀπ' τὰ χέρια τοῦ διαβόλου. Ἐνας ποὺ σκοτώνει πρέπει νὰ σκοτώνεται ἀμέσως μόνος του κ' ἐκεῖνος.

Καὶ πάνω σ' αὐτὸ ἄρχισε νὰ μοῦ διηγείται μιὰ ἱστορία ἐνὸς φονιά. Μιὰ ἱστο-

ρία τόσο τρομαχτική και παράδοξη πού την διέκοπτε με διάφορες φτυσιές πού ξαπολούσε με θόρυβο κάτω στο χῶμα. Σ' ένα σημείο μου είπε :

—Είχε κάνει τριάντα φόνους. Μά εξακολουθοῦσε νὰ σκοτώνει. Καὶ γιατί τὸ κάνει αὐτό, τὸν ρώτησε ἕνας σύντροφός του; Γιατί, γιατί ἦ ἕναν σκοτώσει ἢ πολλοὺς εἶναι τὸ ἴδιο. Μά γιὰ τὸ τέλος πρέπει νὰ φροντίζης. Κοί ξέρεις ποιὸ πρέπει νὰ εἶναι τὸ τέλος; Ἐσὺ ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτός σου. Καὶ πράγματι αὐτὸν τὸν ἴδιο τὸν βρήκανε σκοτωμένο ἕνα βράδυ κοντὰ σὲ μιὰ λίμνη. Τὸ ἕνα του χέρι βουτούσε μέσα στὸ νερό, καὶ τ' ἄλλο κρατοῦσε ἕνα σημεῖωμα. Τὸ διαβάσανε κ' ἔγραφε. «**Σκότωσα πολλοὺς γιὰ νὰ φτάσω ὡς τὸν ἑαυτὸ μου. Γιὰ νὰ μάθης νὰ σκοτώνεσαι ὁ ἴδιος πρέπει νὰ σκοτώσης πρώτα ἄλλους.**»

Θάταν μιὰ ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα. Ἡ ἡσυχία στὸ μέρος πού περιμένα ἦταν τόση μεγάλη ὥστε θέλησα νὰ κάνω θόρυβο ὁ ἴδιος γιὰ ν' ἀκούσω κάτι. Χτύπησα τὰ δόντια μου με δύναμη καὶ τραντάχτηκα τὸ κεφάλι μου τόσο ὥστε νὰ πιστέψω πὼς πράγματι ἄκουσα κάτι τὸ τρομερό. Σ' ὅλα αὐτὰ προστέθηκε καὶ λίγη φρίκη πού κατέβαινε ἀπὸ τὰ γύρω βουνὰ πού θεώρατα, ἀπελπιστικὰ σφίγγανε γύρω-γύρω τὴν πεδιάδα.

Περιμένα πάντα. Εἶχα φύγει ἀπὸ τὸ δωμάτιό μου με τὴν πεποίθηση πὼς θὰ γινώμονα μάρτυρας ἑνὸς τρίτου φόνου ἀπόψε. Γι' αὐτὸ ἡ ἀνησυχία μου δὲν μπορούσε νὰ με κρατᾶ σὲ μιὰ στάση τέτοια πού πρέπει νὰ ἔχη κάθε ἄνθρωπος πού δὲν ξέρει νὰ σκοτώνη ἢ πού δὲν ἔχει δεῖ ἄλλους νὰ σκοτώνουν. Μιὰ τρεμοῦλα θὰ περνοῦσε τὸ κορμί μου γιατί πολλές φορές ἔνοιωσα νὰ παγώσῃ τ' ἀριστερό μου χέρι. Νευρικά φαινόμενα ὅλα αὐτὰ, ἀλλὰ ὅπως δήποτε μπορούσαν νὰ προδώσουν. Ἄλλὰ ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα ἡ ἀνησυχία μου αὐτὴ μεταβλήθηκε σὲ ἀνυπομονησία, σὲ παράπονο. Εἶναι σὰν τὸ μαθητὴ τοῦ ὠδείου πού τοῦ ἔχουν ὑποσχεθεῖ νὰ παίξῃ ἢ νὰ τραγουδήσῃ κάτι ἐνώπιον κοινῶν, καὶ τὴν τελευταία στιγμή δὲν μένει κανένας ἀπὸ τὸ κοινὸν νὰ τὸν ἀκούσῃ. Ἄ! ἡ λύπη μου δὲν

μπορεῖ νὰ παρασταθῇ γιατί εἶχα πάρει τὴν ἀπόφαση νὰ παρακαλέσω τὸ φίλο μου, νὰ μ' ἀφήσῃ αὐτὴ τὴ φορὰ νὰ σκοτώσω ἐγώ. Κι' ἤμουν βέβαιος πὼς θὰ ὑποχωροῦσε. Ἐννοεῖται ὅτι πάλι ἐγὼ θὰ ἔπλενα τὸ μαχαίρι, κι' ἔτσι δὲν μπορούσε νὰ θεωρήσῃ τὸν ἑαυτὸ του προσβεβλημένο...

Φύσηξε ἕνα λαφρὸ ἀγεράκι κι' ἔκανε νὰ κινηθοῦν λιγάκι τὰ ὄνειρα τῆς ἐξοχῆς πού εἶχαν πέσει σὲ λήθαργο. Ὑστερα κοντὰ στὴν Ἀνατολὴ κάτι σὰν χαμόγελο ἀπλώθηκε κάτι σὰν στόμα ἀνοιξε καὶ γέλασε πρὸς τὴν νύχτα πού μαζεύτηκε καὶ περιορίστηκε σ' ἕνα μικρὸ μέρος τ' οὐρανοῦ κι' ἀκριβῶς πρὸς τὴν ἀντίθετη μεριά. Ἐκείνη τὴ στιγμή ὅλα τὰ στοιχεῖα γυρίζανε στὰ καταφύγια τους κ' ἡ Γῆ ἐλαφρύτερη ἀπὸ φρίκη κινήθηκε γρηγορότερη. Ἐνα πρωὶ ἀπὸ κείνα πού ἡ καρδιά μπορεῖ νὰ εὐχαριστηθῇ φαινώταν νὰ ἦταν καὶ τὸ σημερινό, γιὰ τὸ μιὰ ἀνεξήγητη εὐθυμία κυρίευσε τὴν ψυχὴ μου. Τώρα θὰ μοῦ πῆς τί χαρὰ μπορεῖ νὰ νοιώσῃ ἡ ψυχὴ ἑνὸς μαθητευόμενου φονιά, ἑνὸς φονιά πού ὡς τὰ τώρα ἐκτελοῦσε χρέη καθαριστοῦ τῶν συνέργων τοῦ φόνου. Ἀλλὰ πάλι μὴ με περιφρονήσετε γιὰ τὴν μου τὴν ὑπηρεσία, γιατί σὰς βεβαιώνω πὼς κ' ἡ ἀπλή παρακολούθησι ἀκόμα μιᾶς τέτοιας τρομαχτικῆς πράξης εἶναι μιὰ γενναϊότητα.

Ὡστόσο ὁ φίλος μου δὲν εἶχε φανεῖ κ' ἔτσι ἡ χαρὰ μου αὐτὴ μπορούσε κάθε στιγμή νὰ σβυστῇ με τὴν ἰδέα πὼς ξενύχτησα σὲ μιὰ ἔρημη μεριά περιμένοντας κάποιον νὰ με διδάξῃ κάτι πού δὲν ἦταν εὐκολο. Μιὰ νύχτα χαμένη. Ἀλήθεια ὅσο στενὴ κι' ἂν εἶναι ἡ ψυχὴ ἑνὸς ἀνθρώπου πού δὲν ἔχει ἄλλο ἐπάγγελμα ἀπὸ τὴ παρακολούθησι μερικῶν φόνων κι' ἄλλων πράξεων πού δὲν εἶναι καὶ τόσο τίμιες, τὸ χάσιμο μιᾶς νύχτας ἔχει μεγάλη σημασία γι' αὐτόν. ὅταν μάλιστα κάτι μπορούσε νὰ γίνῃ ἐκείνη τὴ νύχτα πού νὰ τὸ θυμᾶται σ' ὅλη του τὴ ζωὴ κατόπι. Ἀλήθεια ἴσως τὴ νύχτα αὐτὴ νὰ ἔχασα μιὰ εὐχαρίστησι τόσο μεγάλη, ἢ ἴσως πάλι νὰ ἔχασα τὴν εὐκαιρία νὰ τρομάξω. Δὲν ξέρω, σὲ ἀνθρώπους τοῦ εἴδους μου καὶ οἱ δύο περιπτώσεις φέρονται τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα.

Κι' ἄρχισα νὰ θυμῶνα ἐνῶ ξεκίνησα γιὰ τὴ πολιτεία. Θὰ εἶχε ὅπως δήποτε ξη-

μερῶσει γιατί περνώνας ἀπὸ τὸ σταθμὸ τὸ σιδηροδρομικὸ ἄκουσα θόρυβο καὶ μανοβράρισμα βαγονιῶν.

—Ἀρχίζει ἡ τίμια δουλειὰ εἶπα κ' ἔφραξα με τὰ χέρια μου τ' αὐτιά μου.

Φτιάνοντας στὴ γέφυρα εἶδα ἕνα σκύλο νὰ περπατᾶει ἀργά-ἀργά πάνω στὸ σανίδωμα τῆς. Κοιτάζοντάς τον δὲν ξέρω πὼς θυμήθηκα τὴν νύχτα πού πέρασα, μιὰ νύχτα εἰρηνική, μιὰ νύχτα πού θὰ μπορούσε νὰ περάσῃ κ' ἕνας ἀρχιεπίσκοπος. Κ' ἡ μονοτονία τῆς νύχτας αὐτῆς μοῦδωσε στὰ νεῦρα. Μιὰ ἀλλόκοτη ἐπιθυμία κίνησε τὸν ὄργανισμό μου καὶ κύταξα ἐχθρικά τὸ σκυλί. Ἡ καρδιά μου χτύπησε δυνατὰ καὶ ἡ ψυχὴ μου παρουσίασε σημεῖα ἀνθρώπου διψασμένου.

—Κι' ὅμως δὲν πρέπει νὰ τελειώσουν ὅλα τόσο ἡσυχά, σκέφτηκα.

Ἡ ΣΗΜΕΡΝΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Τὸ καλλιτεχνικὸ καὶ φιλολογικὸ περιοδικὸ «NOBIS» (Νεῖσμός), πού ἄρχισε νὰ βγαίνει στὴ Σόφια με πρόγραμμα καθαρὰ πρωτοποριακὸ, ἐξετάζει τὰ λογοτεχνικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ζητήματα τῆς Βουλγαρίας με νέο μάτι, με τὴ ματιὰ τοῦ προχωρημένου καὶ μορφωμένου σημερινοῦ αἰσθητικοῦ. Βαδίζει τὸ περιοδικὸ αὐτὸ στὴ Βουλγαρία παράλληλα με τὸ δρόμο πού ἡ «Πρωτοπορία» χαράζει στὴν Ἑλλάδα.

Ἀπὸ τὸ τελευταῖο φυλλάδιο τοῦ περιοδικοῦ «Νόβις» μεταφράζουμε τὴ φωτεινὴ αὐτὴ μελέτη γιὰ τὴ σύγχρονη Βουλγαρικὴ ζωγραφικὴ ὅπως παρουσιάζεται στὴν Τρίτη ζωγραφικὴ ἐκθεση τῆς Βουλγαρίας, πού ἀνοίξε τώρα τελευταία στὴ Σόφια.

Ἄν ἐδῶ καὶ τρία χρόνια ἡ ζωγραφικὴ μας ἐπροσπάθησε νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὸν ἀκαδημαϊκὸ τρόπο τοῦ ὑπόγλυκου λυρισμοῦ, σήμερα μπορεῖ νὰ πῆ κανένας ἤρεμα πιά πὼς μπόρεσε νὰ τὸ κατορθώσῃ.

Γιὰ νὰ ποῦμε τὴν πραγματικότητα, στὸν κύκλο τῆς ζωγραφικῆς ἔχουμε πολὺ μεγάλυτες ἐκδηλώσεις παρὰ στὴ φιλολογία μας. Ἐχουμε σήμερα πιά ζωγράφους πού συμπληρώνουν μιὰ καριέρα παλαιᾶς σχολῆς με νεωτεριστικὲς τάσεις καὶ πετυχημένες ἀπόπειρες. Μά μονάχα αὐτὸ δὲν εἶναι παρηγορητικό. Γιατί ἡ νέα γενεά, πού ξεβλαστώνει σὲ τόσο πολυθόρυβη ἐποχῇ, δέρεται ἀκόμα ἀπὸ τὴν ἴδια ἀδυναμία τοῦ ἀναιμικοῦ πάθους τῆς ζωγραφικῆς πρὸς τὴ στεγνὴ καὶ γερασμένη πιά αἰσθητική.

Μιὰ δουλικότητα καταπνίγει τὴν ἰδιο-

Ὀρμησα πρὸς τὸ σκυλί, τ' ἄρπαξα με δύναμη καὶ τοῦδωκα μιὰ με τὸ σουγιά μου κάτω ἀπὸ τὸ πηγούνι. Ἦταν κι' αὐτὸ ἕνα χτύπημα πού μοῦ τὸ παινοῦσε πολὺ ὁ φίλος μου. Καὶ πραγματικὰ εἶδα πὼς τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ἱκανοποιητικό.

Πέταξα τὸ σκύλο πάνω στὶς σιδηροδρομικὲς γραμμὲς πού γυαλίζανε ἴσιες καὶ μονότονες κάτω ἀπ' τὴ γέφυρα. Ἐκεῖ κινήθηκε λίγο, γύρισε μιὰ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά καὶ κατόπι δὲν κουνήθηκε πιά. Πέταξα καὶ τὸ σουγιά γιὰ νὰ μὴ βρεθῶ στὴν ἐξευτελιστικὴ θέση νὰ τὸν πλύνω καὶ πῆρα τὸ δρόμο μου ἡσυχος γιὰ τὸ σπῆτι μου. Εἶχα γίνει φονιάς...

Κ' ἡ νύχτα αὐτὴ χρησιμοποιήθηκε ὅπως εἶχε προοριστεῖ.

B. ΜΕΣΟΛΟΓΙΤΗΣ

φυῖα τοῦ καλλιτέχνη μας (πού ἔχει καλλίτερη τύχη στὴ φιλολογία). Γιατί ἡ δημιουργία, χωρὶς νάχη φαντασία μιᾶς μελλοντικότητας, χωρὶς ν' ἀνοίγῃ τὶς πόρτες τοῦ αἴθριο, δὲν εἶναι δημιουργία, μά μονάχα ξερὴ γονιμότητα.

Μά ὁ γιομάτος δύναμη δρόμος τῆς κοινωνικοψυχικῆς ὁρμῆς μιᾶς ὁμαδικῆς συνάσθησις ἀπαιτεῖ :

Ὁ καλλιτέχνης νάνα ἐνεργητικὸς καὶ ὄχι ἀρνητικὸς.

Ὁ καλλιτέχνης νὰ φκιάνῃ καὶ ὄχι νὰ σκεδιάζῃ.

Ὁ καλλιτέχνης νὰ γενικεῖ καὶ νὰ μὴ τρώγεται στὶς λεπτομέρειες.

Ὁ καλλιτέχνης νάνα γιομάτος δυναμικότητα καὶ ὄχι στάσιμος.

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς καλλιτέχνες

μας είναι μονάχα αρνητικοί, σκεδιαστές αντιγραφείς και καταγίνονται με τις λεπτομέρειες.

Επειδή είναι αρνητικοί δεν έχουν δική τους πρωτοβουλία για σύνθεση με ενέργεια μέσα της, μα κοπιάρουν ή ξεφυρίσκουν κακά, χωρίς να δημιουργούν. Ως σκεδιαστές δεν προσπαθούν να βγούν από τα κελιά των ακαδημαϊκών κανόνων της σκηνογραφικής τέχνης και του φωτισμού. Όλοι είναι λεφτολόγοι. Τοπεία, πορτραίτα, κεφάλια όλα είναι φκιστά αγάλματα, μα όχι δυναμικότητα.

Ο Ήλιος Πετρόφ άξαφνα δεν υπερπήδησε την προσπάθεια του ταλέντου του. Η έσωτερική ένατένιση σκοτώνει ως έναν ψυχικό κατακλυσμό την ύλη. Θα χάσει τον ουσιαστικό χαρακτήρα σ' ένα αντικειμενικό βάθος και κινδυνεύει έτσι η ζωγραφική να γένη άφηρημένη τέχνη. («Γυναικείο πορτραίτο»).

Ο Στοιλόφ δεν βρίσκει δύναμη να συνεχίσει και πάει κατά γραμμή διαγώνιο. Μάλιστα βλέπει πίσω. («Κορίτσι» και «Πορτραίτο με τη γάτα»).

Ο Μπορίς Ίβάνωφ, καθώς και ο Σταμένωφ, δέχεται το στοιχείο της φύσης σάν άφελή κατάσταση («Χαλάζι») και δεν μπορεί να το υπερπηδήσει.

Ο Ντάλτσεφ είναι ένας αναχρονισμός στην ψυχική κατάσταση του καιρού μας. Τα «Παιδιά με την κήλη» και η συντηρητική «Άγία» μπορούν να δικαιολογηθούν στη μεσαιωνική μυσταγωγία, μα όχι και στην ξερή σημερινή ζωή. Η προσχώρησή του στον προσωπικό ρυθμό δεν μπορεί να δικαιολογήσει τα χαλασμένα μάτια του καλλιτέχνη...

Άνάμεσα στους νέους υπάρχουν πάντα εκείνοι που αποτελούν ζωντανή ελπίδα μέσα στην αβυσσική μας δυσχέρεια και αυτοί θα ύψωθούν στην τέχνη που δεν έχει καταβολάδες, μα έχει μονάχα άνωτατο σκοπό. Στην τέχνη που θα χτυπήσει με τσαπί στη ρίζα της ζωής που άπομεινε, για να γίνουν άπόστολοι στην εποχή τους. Άλλιώς ο δρόμος τους θα τελειώσει μονάχα στο Μουσείο.

Ο Μάξ Μέτσγκερ είναι ο πιο πολύ ακατανόητος μέσα την έκθεση αυτή γιατί έχει το μεγαλύτερο καλλιτεχνικό θάρρος. Να τοποθετήσει άλάκρο λουτρό μονάχα σε μια λέκάνη—θέαμα που ο θεατής δύσκολα μπορεί ν' άνεχτεί. Καλλίτερη είναι η σύνθεσή του του «Μπογιατζήδικου», που έχει πλεονεχτήματα όξω από κάθε ύποψία.

Το να σχολιάσουμε ως το τέλος όλα τα έργα των έκθετων δεν είναι άπαραίτητο, γιατί δεν βλέπουμε να είναι καθόλου μορετό να ξεπαραστούν οι καταστάσεις των πεθαμένων στοιχείων, που σημειώσαμε στην άρχή.

Μένει μονάχα να ξαναποιήσουμε πώς ο άληθινός καλλιτέχνης είναι και θα μείνει μονάχα εκείνος που καλπάζει γλήγορα και στον καιρό που πρέπει άπάνω στο άτι του και πηδάει πάνω από τα φράγματα που έχουν ριχτεί προς τη ζωή από άηδιασμένο κοινωνικό ψυχικό κανόνα και που κλείνουν τους δρόμους για την άπελευθέρωση του άνθρώπου.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ "ΝΟΒΙΣ",
(Μεταφρ. Θ. ΔΑΝΙΗΛΙΔΗΣ)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

—Κωστή Παλαμά. «Ο κύκλος των τετράστιχων».

Και στά έβδομήντα του χρόνια ο Κωστής Παλαμάς, έπειτ' από τόση και τέτοια πολύτροπη και ρωμαλέα δημιουργία, δεν μπορεί ν' άφση την τέχνη του. Η γοητεία της πάντα τον τραβά. Δουλεύει το στίχο και σ' αυτή την ηλικία. Προχτές μόλις φάνηκε το δέκατο έργο ποιητικό του βιβλίου, σ' έκδοση του οίκου «Κοραής». Είναι: «Ο κύκλος των τετράστιχων». Άφου δοκίμασε ο ποιητής τις πλατειές και τις στενές φόρμες, άφου ξαπλώθηκε σε καλούπια άπλόχωρα σάν της «Φλογέρας του Βασιλιά» και του «Δωδεκάλογου του Γόφτου» κι' άφου δοκίμασε την ελαστικότητα του όργανιστού στις «Έκατό φωνές», μαζέυτηκε στους τέσσερους στίχους και χύνει μέσα σ' αυτούς άλάκρο τραγούδι. Γιατί, αν καλοξετάσει κανένας, τα 136 τετράστιχα του καινούργιου βιβλίου του είναι καθένα και χωριστό τραγούδι. Δεν άποτελούνε μαζί μια ύπόθεση, ούτε τα δένει μια διάθεση, ούτε εκφράζουν μια λυρική συνολικότητα, όπως λ. χ. οι «Stances» του Μορεάς. Δεν βλέπουμε τα 136 κομμάτια να δένονται, παρά κάπου κάπου δύο-δύο μεταξύ τους. Άξαφνα τ' άριθ. 43 και 44, 80 και 81, 107 και 108. Άλάκρο το βιβλίο δένεται με σύνολο μονάχα με τα κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα άλάκρου του Παλαμικού έργου. Με το χρώμα του έφους του ποιητή μας, με τη γοητευτική του άοριστία και με τη ζωηρή μεγαλοστομία. Ούτε όλα τα τετράστιχα του τόμου άποτελούνε όργανικό σύνολο, ούτε ο πρόλογός τους, δηλαδή το πρώτο τετράστιχο τα δένει καθόλου. Άπεναντίας τα παρουσιάζει μονάχα σ' ά σειρά από λυρικά τετράστιχα. Όταν φέρουμε τους 4 στίχους του πρώτου τραγουδιού του τόμου σε πεζή φράση διαβάζουμε, χωρίς ν' αλλάξουμε τίποτα: «Τώρα ή ψυχή μου, χυμένη και κλεισμένη σε τέσσερους στίχους, όλους τους ήχους που κάνουν μέσα της μια μουσική τους ταιριάζει, τους γοργολαλεί. Και σ' α να παίζω με βιολί.» Σημειώνει ακόμα πώς παίζει με τετράχορδο βιολί. Μα όλα τα βιολιά πιστεύουμε νάχουν 4 κόρδες...

Μαζέυτηκε το λοιπόν ο Παλαμάς μέσα σε 4 στίχους. Αυτό το παρατηρούμε σε πολλούς ποιητές. Στο τέλος φτάνουν στη λιτότητα και στη συντομία, στη σύντομη και άπλη φόρμα. Μα τα τετράστιχα αυτά είνε μικρά και σύντομα στην ουσία τους, μα αρκετά στολισμένα και πολύτροπα στην τεχνική τους. Οι στίχοι τους ξαπλώνονται σε ποικιλία πολύπλοκη. Υάρχουν

μέσα στο βιβλίο τετράστιχα από δεκασάββατους, από δεκατρισάββατους, από δεκαπεντασάββατους και από δεκαεπτασάββατους. Μα άνακατώνονται στο ίδιο τετράστιχο και στίχο διαφορετικοί, δυο και τριών και τεσσάρων ειδών. Με 6, 8, 10, 11, 12, 14, 15 και 17 συλλαβές... Και μαζί με την ποικιλία του στίχου, παρουσιάζονται και δοκιμάσματα νέων τονισμών και παγινίδια πολλά με τομές και παρηχήσεις. Νέα τεχνικά δοκιμάσματα πλήθος!

Και μ' αυτή την τεχνική ποιά ουσία και έσωτερικότητα παρουσιάζει το νέο αυτό έργο του Παλαμά; Δεν βρίσκει κανένας τίποτα νέο. Στα τετράστιχ' αυτά ξαναπερνάει, άνακεφαλαιώνεται και ξαναχύνεται το γνωστό Παλαμικό έργο. Τα δεσμάτα κ' οι αντίθετες των ιδεών, τα γενικεύματα κ' οι διαθέσεις του λυρισμού είναι οι γνώριμες από τα παλιότερα έργα του Παλαμά.

Να ένα από τα Παλαμικά αμξίματα, γνωστό και παλιό, που ξαναρχεται στο τετράστιχο άριθ. 45:

Άμοιαστος, άβγαλτος κόσμος μέσα μου στριμμένος,
με πνίγει. Τόποι, πρόσωπα' άράχνες. Είδες ποτέ σου
να συγχορεύουν Πυθίες, γυναίκες, ο νοός, το Γένος,
ήρωες της Ρούμελης και φιλόσοφοι της Έφεσου;
Κ' έν' άλλο από τα παλιά Παλαμικά ψαξίματα στόν άριθ. 73:

Της άλήθειας που θά βρούμε το φανεραμό;
Στόν Όλυμπο; Στό Γολγοθά;

Η στο χορό του έλευθερου ή στού σκλάβου του
[δαρμό

Στη δροσόπνη την αύρα; στο κρασί που μεθά;

Μα και σ' άλάκρο το βιβλίο ξαναβρίσκουμε θέματα και όράματα του Παλαμά. Την ιδέα της άναδημιουργίας, τους Έρωες στα όνειρα πιο πάνω από το τραγούδι, θμους στα έλληνικά άκρογιάλια, στους τόπους της νιότης του ποιητή, στις πρώτες του άγάπες, στον πόλεμο, στη δύναμη, στην εδαισθησία της γυναίκας, στο στίχο, στην όμορφιά... Όλα όμως τώρα βγαίνουν πιο έπιγραμματικά. Καλλίτερα μπορεί να πη κανείς; δογματικά. Τάχα σάν καρπός του παλιότερου έργου του ποιητή; Η με το θάρρος του άνθρώπου που πιστεύει στο «κύρος» του;

Έτσι ο Παλαμάς στα έβδομήντα του χρόνια ξαναπλάθει πιο έπιγραμματικά, μα δογματικά τώρα και άθάφρητα τον έαυτό του. Κάνει νέες τεχνικές άπόπειρες, που όμως ακόμα δεν μάς πείθουν πώς ακούγονται καλά. Στην ουσία όμως δεν προσθέτει νέες λυρικές αξίες. Ξαναφέρει τα ίδια του, —που άνάμεσα σε κείνα τόσα θαυμάσαμε—μα τώρα τα δίνει πιο άψρά, πιο

άτονα, πιδ άχρωμάτιστα. 'Ο Κωστής Παλαμάς είναι ένας ξεχωριστός ποιητής, ένας τεχνίτης από τους λίγους. Μά δλα σ' αυτόν τόν κόσμο γράζουν και άνοτον. Δέν μπορεί κανένας νά ξανανιώνη άπειρες φορές.

★

—Α. Α. Κ. «*Όνειρα*», τέσσερα διηγήματα.

Μέ την ξεχωριστή λαχτάρα πού άνοίγουμε κάθε βιβλίο νέου και πρωτοφανέρωτου λογοτέχνη με την έλπίδα πώς μέσα σ' αυτό μπορεί νά βρούμε κάτι νέο, ρωμαλέο και πρωτότυπο, με την ίδια λαχτάρα άρχισαμε τό διάβασμα του τόμου από τέσσερα διηγήματα με τόν τίτλο «*Όνειρα*». Τάχει γράψη συγγραφάας νέος, ό κ. Α. Α. Κ., πού είναι ό κ. Αχιλλέας 'Αδ. Κόρου. Τό διήγημα γιατί πιά τό μυστικό έχει προδοθή κ' έχει δημοσιευθή στον τόπο. 'Ο κ. 'Αχ. Κόρου έχει γράψη κι' ένα θεατρικό έργο, μ' είναι και διευθυντής τής «*Εστίας*». Είναι λοιπόν γνωστά τάλλα του γραφήματα. Μά διηγήματά του για πρώτη φορά βλέπουν τό φώς. Κ' επειδή κι' ό συγγραφέας είναι πολύ γνωστός μ' έπειδή σ' αυτό είδος αυτό είναι και πρωτοφανέρωτος, αξίζει νά προσέξω κανείς τά διηγήματά του.

'Εκείνο πού πρώτα-πρώτα χτυπάει στην αντίληψή μας είναι ή άκανόνιστη γλώσσα των διηγημάτων αυτών. Είναι πιά μικτή πολύ-πολύ σαλατοποιημένη. Πλλά-πλλά διαβάσει κανείς «σκέψις» και «σκέψη», «σόν» και «εις τόν», «πό τόν ζεστό ήλιο», «ή αιφνίδιας σιωπής» και μύρια τέτοια άνακατέματα, πού παρουσιάζουν τά διηγήματα συνθεμένα όχι με γλώσσα, ούτε 'Ελληνική ούτε Κινέζικη, μά με... Ρούσικη σαλάτα.

Βέβαια με μιά τέτοια γλώσσα είναι θαύμα πώς ό κ. Α. Α. Κ. μπόρεσε νά συνθέσει διηγήματα. 'Οσόνσο άς ίδουμε την ύπόθεσή τους.

Στό πρώτο —Γιά νά γίνη άνθρωπος— ένας Ρουμλιώτης ό 'Ιωάννης Δημητρίου πάει νά βρη την τύχη του στην 'Αμερική, όπου με διάφορους τρόπους κατορθώνει νά πλουτίση κ' έπειτα γυρίζει στην 'Ελλάδα και πολιτεύεται. Μά στην πολιτική ρεζιλεύεται και στο τέλος τ' άφίνει όλα για νά παντρευτή με ένα κορίτσι πού είχε γνωρίσει στη Σμύρνη στην έπιστροφή. Ατή όμως ή ύπόθεση στό διήγημα στολίζεται με ένα άφάνταστο πλῆθος από περιπέτειες και λεφτομέρειες τής ζωής του ήρωα. Τόσο πολλές μάλιστα, πού και ό συγγραφέας ακόμα πολλές φορές τις περνάει άδιάφορα και άσυμπόνετα. Φαίνεται πώς άνάμεσα σ' άλλα, ό ήρωας του διηγήματος τραυματίστηκε στη Μικρά 'Ασία, μά αυτό ό συγγραφέας τό λέει μόνο με μιά φράση: «Μέ την εικόνα αυτή (τής έρωμένης του) εμπρός στά μάτια ξεχνούσε τής στερήσεις, με αυτήν ύπέμεινε τούς πόνους ενός τραύματος στον άμμο, με αυτήν κατήρθωσε νά κρατήσει τό ήθικό του και την ψυχική του δύναμη μέσα στην δοκιμασία τής καταστροφής». Μά μήπως τάχα είχε νά περιγράψη σπουδαιότερα πράγματα για τόν ήρωά του ό συγγραφέας; Κάθε άλλο. 'Η διήγησι σφιφογυρίζει σ' ένα σωρό λεφτομέρειες τής τυχοδιωχτικής του ζωής στην 'Αμερική, στη Θεσσαλονίκη, στη

Σμύρνη κλπ. 'Η διήγησι αυτών των λεφτομερειών δέν άφίνει τό συγγραφέα νά μās δείξη κάτι πιδ καλλιτεχνικό, πιδ βαθύ. Δέν δίνει κανένα χαρακτηριστήρα. 'Ακόμα και τόν ήρωά του τόν παρουσιάζει σαν άόριστο τύπο Ραμίου τυχοδιώχτη.

Στό δεύτερο διήγημα «*Ένα μήνα στο νησί*» παρουσιάζεται ό τηλεγραφητής Θεοδώρας και μιά μοδιστρούλα έρωτευμένοι τό καλοκαίρι σ' ένα νησί. Καθένας πιστεύει πώς ό άλλος είναι άριστοκράτης και ψευδοερωτεύονται. Μά όταν ξεσκεπάζονται ποιοί είναι, τότες ή άγάπη τους πάθει Περίεργο! Τάχα ό τυχοδιωχτισμός και ό πιδ άνότους και χυδαίος σνομπισμός γεννάει άγάπη που σβύνει όταν ξεσκεπαστή ή αλήθεια; Δέν τό ξέραμε αυτό ως την ώρα. Τό διήγημα αυτό είναι πιδ καλογραμμένο και περιγράφει κάπως φυσικά τή ζωή του νησιού και τούς δυό γελαιούς σνόμπ. Μάλιστα τούς κάνει κάπως συμπαθητικούς...

Στό τρίτο, «*Είς μήνην...*» παρουσιάζεται ό παράξενος ρωμαντικός έρωτας δυό άλλων σνόμπ τύπων, πού κατορθώνουν νά φτάσουν σ' άφάνταστο σημείο ρωμαντικού έκφυλισμού. Με διάφορα τεχνάσματα μένουν μόνοι οι δυό νέοι και πάνε σ' ένα ξενοδοχείο τής λίμνης του Κόμο στη Βόρεια 'Ιταλία, όπου τρελλά έρωτευμένοι κοιμούνται σ' δυό κάμρες συνεχόμενες, με άνοχητές τις πόρτες και όμως, όχι μονάχα δέν πέφτουν ό ένας στού άλλου νου ή νι άγκαλιά, μά εκείνος, δηλαδή ό τάχα άντρας, κλαίει ό ήλιθιος από... έρατα!... 'Αλάκερο τό διήγημα! αυτό θαδίξει σ' όμφωνα μ' αυτό τό δείγμα!

Στό τελευταίο διήγημα παρουσιάζεται «*Η μικρά μαρκήσια του δημοτικού φόρου*», δηλαδή ένα κορίτσι πού φαντάζεται πώς γίνηκε άριστοκράτισσα γιατί την κοιτάζουν πλούσιοι και άριστοκράτες διαβάτες. Δέν είναι άσκημα ψυχολογημένο τό κορίτσι στην αρχή του διηγήματος. Μά ό συγγραφέας διάζει νά φτάσει στό τέλος, νά τή βρούη την καυμένη «*Παλιόγρια*» και νά κλείσει βιαστικά τόν τόμο.

Συνολικά ό άναγνώστης βλέπει πώς οι ήρωες των 4 διηγημάτων, καλά ή κακά παρουσιασμένοι, είναι όλοι πρόστυχοι άρριβίστες, τά αισθηματά τους φλοιούνται δευτερότερα μπροστά στον τυχοδιωχτισμό τους, μπροστά στον άσπέδιστον άρριβισμό τους. Και μαζί όλοι είναι σνόμπ τής πιδ πρόστυχης μάρκας. Ζητάνε όλοι νά γίνουνε πλούσιοι, νά πάρουνε προίκες, νά κάνουνε λεφτά, νά παντρευτούνε με πλουσίους, χωρίς κανένα άλλο βαθύτερο κίνητρο. Τέτοιες πρόστυχες προσάσεις είναι «*όνειρα*» πού μ' αυτά νά μporή ν' άσχοληθή με συμπόνια ή λογοτεχνία; 'Η είναι μονάχα θέματα για σάτυρες;

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

ΘΕΑΤΡΟ

—'Ο «*Σταθμός*» του κ. Π. Χόρν στο *Θαλασο Κυβέλης*.

'Ο κ. Παντελής Χόρν μās έδωσε στο *θαλασο Κας Κυβέλης* ένα θεατρικό έργο πρωτοπορίας: τό «*Σταθμός*». 'Ένα έργο πού έχει δικό του χαρα-

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ

κτήρα, πού βγαίνει από τά συνηθισμένα στενά καλοήπια. Ούτε δράμα είναι, ούτε κωμωδία. Δέν έχει ούτε τρεις πράξεις, ούτε πέντε, μά 8 εικόνες. 'Έργο με πρωτοτυπία και ζωή. Αυτόνομο. Δέν χωράει στα στενάχωρα συρτάρια των κριτικών. 'Ακόμα φαίνεται πώς δέν χωράει ούτε στο κεφάλι τίν θιασαρχών. Κι' αυτός είναι ένας από τους λόγους πού έπεσε γρήγορα. Γιατί παίχτηκε μονάχα τέσσερας φορές (1, 2, 3 και 4 του 'Οχιώδης). Μά κ' οι θεατές δέν τό καλοδέχτηκαν. Φαίνεται πώς τό έργο ήτανε για κοινό πιδ προοδευμένο...

'Ο Πέτρος, τό κύριο πρόσωπο του έργου, μπαίνει στη σκηνή, δηλαδή στο τραίνο, αισιόδοξος. Πάει νά βρη ένα θησαυρό. Μά μέσα στο τραίνο ταξιδεύει μαζί μ' ένα γέρο σοφό κι' άπαισιόδοξο, με μιά άλαφρή και ξεπεσμένη σαντζα και μ' ένα τυχοδιώχτη πού κλέβει στα χαρτιά. Έστύλιγονται αυτοί οι τύποι σ' κουδένια, ένω ταξιδεύουν. Χτυπούν τόν Πέτρο μ' όλες τους τις ιδέες μαζί, κείνος όμως έλπίζει, πάντα αισιόδοξος.

Μά σ' ένα μοναχικό και έρημικό σταθμό ό Πέτρος μπλέκει με τή Φλώρα, ένα κορίτσι πού περιμένει τύχη από τόν ουρανό. Είναι κόρη τής Φωτεινής, τής ξενοδόχας του σταθμού και ενός άέρου. 'Ο Πέτρος την παντρεύεται. Και περνάει ή ζωή φτωχική και κακή στο μαγαζί του σταθμού. 'Εκεί ό Πέτρος σκληρώνεται, λιμνάζει, κατεβαίνει, κατεβαίνει... Καταντάει ρουφιάνος και κλέφτης... Τέλος παρουσιάζεται ένας κάποιος δολλοριούχος Βαλταδόρος και του κλέβει την καταστρεφτική γυναίκα. 'Η κατάργηση του σταθμού κλείνει τό έργο. Οι περιέργες μεταπτώσεις τής ψυχικότητας του ανθρώπου κ' οι πιδ χτυπητές συμπώσεις κυβερνάνε τό έργο. 'Ανθρώποι μοιραίοι και κακομοιραίοι κινούνται στο μαγαζί του σταθμού. 'Ατμόσφαιρα πλήξης και κατάπτωσης μουχιάζει τόν τόπο. Τό έργο είναι δυνατά υποβλητικό, χωρίς κανένα «κατά συνθήκη» μακαραλίκι στο σκηνικό άνέβασμα.

Τό νέο αυτό έργο του κ. Χόρν είναι γερό πρῆμμα. Κι' άς λένε οι άνίδιοι. Τι κι' αν τό σφύριξε ή γκαλαρία και μερικοί φίλοι των ήθοποιών; Τι κι' αν έπεσε στην τέταρτη παράσταση; Τό έργο υπάρχει. Κι' ό κ. Χόρν μένει άλάκφρας και στέκεται πάντα γερός θεατρικός συγγραφέας, σύγγραφος και κάθε φορά ξανακινουρωγιωμένος.

★

—'Ο «*Έρωτόκριτος*» Κορνάρου - Συναδινού στην «*Έλευθέρα σκηνή*».

Τό παρουσίασμα του «*Έρωτόκριτου*» του Κορνάρου από την «*Έλευθέρα Σκηνή*» είναι χωρίς άμφισβόλια ένα μεγάλο τόλμημα, μιά άπόπειρα πού μονάχα με άνεση όλων των θεατρικών μέσων μπορεί νά τολμηθή. Κι' όμως ή «*Έλευθέρα Σκηνή*» έβγαλε πέρα ένα τέτοιο τόλμημα άληθινά θριαμβευτικά. 'Η έπιτυχία του «*Έρωτόκριτου*» στη σκηνή ήταν εξαιρετική και ή σειρά των παραστάσεων του μακρότατη. Τό κοινό έδωσε τή δικαία άμοιβή στους κόπους και στις προσπάθειες πού έχρησίστηκαν για ν' άνεαστή όπως άνεδάστηκε στο έργο.

'Ο «*Έρωτόκριτος*» του Βιτσέντσου Κορνάρου άνεβάστηκε στη σκηνή σαν έπος, κι' όχι σαν δράμα. 'Ο κ. Θόδωρος Συναδινός πού τό διασκεύασε για ν' άνεαστή στη σκηνή δέν έξανάρησε τόν «*Έρωτόκριτο*», δέν έφκιασε δράμα, μά πήρε τό ίδιο τό κείμενο του Κορνάρου κ' έδιάλεξε ένα αριθμό δεκαπεντασυλλάβων και μ' αυτόν έσχημάτισε τό έργο πού παίχτηκε. 'Έτσι άνεβάστηκε τό έργο του Κορνάρου, πού ή αξία του είναι σημαντική, και δέν έγινε άπόπειρα άπάνω στην ίδια ύπόθεση νά γραφθή καινούργιο έργο. Μ' αυτόν τόν τρόπο ό «*Έρωτόκριτος*» έμεινε έπος και δέν έγινε στενά δραματικό έργο. Γι' αυτό και τό σκηνικό του άνεβάσμα ήταν δυσκολότερο, παρά αν τό έργο ήτανε σ' όρμα στενά δραματική.

'Η έργασία του κ. Θ. Συναδινού στον «*Έρωτόκριτο*» και τό ξαναδέσιμό του είναι άληθινά αξια για κάθε σεβασμό και έπαινο.

Τό άνέβασμα του «*Έρωτόκριτου*» από την «*Έλευθέρα Σκηνή*» έγινε πλούσια και έπιμελημένα. Στα κοστύμια έδόθηκε μεγάλη προσοχή κ' έτσι τό έργο πήρε τό χρώμα πού ό Κορνάρος τούδωκε, μά και κάποια ξεχωριστή μεγαλοπρέπεια και συγκίνηση μαζί. Οι σκηνογραφίες είχαν και ποιικιλία και μεγαλοπρέπεια και έδωκαν τό έργο σ' ένα λαμπρό σύνολο. Κι' ό φωτισμός, μ' όλες τις κάποιες έλλείψεις του, πολύ καλός.

Πρέπει νά τονίσωμε πώς ό κ. Σ. Μελάς κατήρθωσε με όλες τις δυσκολίες πού παρουσίαζε τό έργο, νά τό άνεβάσει με τέτοιο τρόπο πού ως τώρα δέν έσυνήθισαμε νά βλέπωμε άνεβασμένα θεατρικά έργα. Ατή ή έργασία αξίζει πολύ, γιατί άνεβάζει τό γούστο και τό μεγάλο κοινό, μά και διδάσκει μερικούς φλύβαρους σκηνοθέτες του γλυκού νερού.

Τό παζέμο των ήθοποιών ήτανε γενικά πολύ καλό. 'Η Κα Μαρίκα Κοτοπούλη, όπως πάντα, ήτανε άνώτερη από όλο τό σύνολο. Στο όλο παζέμο έδινε συγκινητικές στιγμές και στο θρήνο τής 'Αρετούσας ήτανε ένα θαύμα δραματικής τέχνης. 'Ο κ. Μυράτ, πού προσομοίωσε τόν ποιητή Κορνάρο, καλά χρωματισμένος, συγκρατημένος, πολύ καλός. Τ' άρχοντόπουλα στο κονταροχτύπημα δέν ήτανε όλα άμεμπτα. Μ' άνάμεσα σ' αυτά ό κ. Κατράκης ήτανε εξαιρετικός στο ρόλο του Κρητικόπουλου. 'Ο 'Έρωτόκριτος και οι άλλοι ρόλοι άποδόθηκαν κι' αυτοί καλά και τό σύνολο ήτανε άρμονικό και καλαίσθητο.

ΣΚΗΝΙΚΟΣ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

—Οι εκθέσεις του Νοέμβρη 1929. (Επ. Θωμόπουλος, 'Απ. Γεραλής, Ελι, Χειμώνας, Παλιούρας).

'Η ζωγραφική μας, πού παρουσιάστηκε τά τελευταία χρόνια με κάτι μεγάλα θαρραλέα βήματα, τώρα δείχνει πώς στέκεται πάλι. Μπορεί νάναι και σύμπτωση αυτό πού γίνεται αυτόν τόν καιρό. Μπορεί νάναι δηλαδή τυχαίο πού έπειτα

από την έκθεση του «Συνδέσμου Έλλήνων Καλλιτεχνών» άνοιξαν εκθέσεις συντηρητικών ζωγράφων, μερικών με σχετική αξία κι άλλων ανάξιων προσοχής. Κανένα τολμηρό πέταγμα, κανένα νέο κίνημα δεν φάνηκε μέσα στη σαιζόν που άρχισε εδώ και δυο μήνες. Οι συντηρητικοί ξαναδίνουν τον έαυτο τους. Άλλοι δεν φαίνονται για την ώρα.

Μέσα τὸ Νοέμβριο είχαμε ἕξη εκθέσεις, πὸ ἀνοίξαν ἔπειτα ἀπὸ τὴ μεγάλη.

Ἐκείνη πὸ ἐκίνησε πὸ πολλὸ ἔνδιαφέρον ἦταν ἡ ἔκθεση τοῦ κ. Ἐπαμ. Θωμόπουλου σὲς σάλες τοῦ κ. Στρατηγόπουλου. Σ' αὐτὴ παρουσιάστηκαν 87 λάδια. Ὅλα Ἑλληνικὸ ὑπαίθρο, ὅσα ἀπὸ 20 Τυρολέζικα. Ὁ κ. Θωμόπουλος εἶναι ὁ καλλιτέχνης πὸ μ' ἐπιμονὴ μελέτησε τὸ Ἑλληνικὸ ὑπαίθρο, τὸ φῶς καὶ τὴν ἀτμόσφαιρα τῶν βουνῶν, τῶν χωριῶν καὶ τῶν κάρπων μας, μαζί με τὴν ἰσογραφία τους. Κι' ἀφοῦ χάνεψε τὰ θέματα του, βγήκε ἀπὸ τὸ ρεαλισμὸ καὶ προχώρησε σὲ μιὰ τέχνη κάπως ἰδεαλιστικὴ μὰ καὶ διακοσμητικὴ μαζί. Τὸ φῶς καὶ τὸ χρῶμα τὰ περνᾶει ἀπὸ μιὰ αἰσθησιμὴ μουσικὴ καὶ κομψογραφικὴ μαζί καὶ ζητάει νὰ τοὺς προσθέσῃ κάποια ἐξάλωση. Καὶ στὸ χρῶμα του, στὴν πινελία του μεταχειρίζεται τεχνάσματα καὶ βρίσκει ἐφῆ σύμφωνα μὲ τὴν τέτοια του προσάθεια. Αὐτὸς ἦταν ὁ κ. Θωμόπουλος καὶ στὴν προηγούμενη ἔκθεσή του. Τώρα παρουσιάζει ὁλοκρινὴ κομμάτια, μὰ δουλεμένα σύμφωνα μὲ τὴς ἴδιες διαθέσεις, μὰ καὶ με τὴν ἴδια περίπου τεχνική. Δὲν προχωρεῖ. Οὔτε σύγχρονος εἶναι πιά, οὔτε τὸν φτάνουν τὰ σημερινὰ μεγάλα προβλήματα τῆς τέχνης. Ὅσοῦς ἔχει ἐργασία μὲ ἀτομικὴ διάθεση.

Στὸν «Παρνασσὸ» ἀνοίξε ἔκθεση ὁ κ. Α. Γεραλῆ μὲ 50 λάδια. Εἶναι ἀνάμεσα σ' αὐτὰ λίγα ὑπαίθρα, πρὸ πάντων Σκύρος, μὰ τὰ πὸ πολλὰ εἶναι ἑσωτερικά. Ἐργα ἰσογραφικὰ μὲ τεχνικὴ πὸ ἀκαδημαϊκὴ. Παλιὰ πρόματα βέβαια. Μὰ δὲν μπορούμε ν' ἀρνηθοῦμε στὸν κ. Γεραλῆ διάθεση νὰ ἐργασθῆ μὲ ἀντίληψη δική του. Συντηρητικός, μὰ ἐργατὴς εὐκρινῆς καὶ ὄχι ξερὸς μιμητής.

Μὰς λένε οἱ φίλοι πῶς εἶμαστε πολλὸ μαλακοὶ στὴν κριτικὴ μας τῆς ζωγραφικῆς. Κι' ἀληθινὰ μπορεῖ νὰ μὴ βαρῆμε ἄγριες μπαλαδιές, γιατί ξέρουμε πόσους κόπους, τί ἀγωνίες, τί ματώματα ψυχικὰ θέλει γιὰ νὰ βγῆ ἕνα ἔργο. Γι' αὐτὸ εἶμαστε μαλακοί, ὅπως βλέπετε πῶς εἶμαστε καὶ σήμερα γιὰ τὸν κ. Θωμόπουλο καὶ γιὰ τὸν κ. Γεραλῆ. Μὰ πῶς νὰ μιλήσουμε μαλακὰ καὶ μὲ ἐπιείκεια γιὰ ἄλλες ἐκθέσεις ζωγραφικῆς πὸ γινῆκανε αὐτὸ τὸ μῆνα; Πῶς νὰ ὑποφέρουμε ἐμφανίσεις σὰν τὰ κατασκευάσματα τοῦ κ. Κ. Ἀργυρίου πὸ παρουσιάστηκαν στὸν «Παρνασσὸ», τοῦ κ. Εἰλί (Ἡλία Ζερβῶ) στὴ «Γωνιά» τῆς πλατείας Κολοκορώνη καὶ τοῦ μακαρίτη Χειμῶνα στὴν «Ἐνωσι τῶν συντακτῶν»; Τί νὰ ποῦμε γιὰ τὰ χάλια αὐτὰ; Ἀνάμεσα στὰ ταμπλό τοῦ κ. Ἀργυρίου ὑπάρχουν θαύματα κακοῦ γούστου καὶ ὅλη ἡ ψευτιά τῆς ψευτοακαδημαϊκῆς μανιέρας. Ὁ κ. Εἰλί δὲν ξέρει οὔτε τί εἶναι ζωγραφικὰ, οὔτε τί εἶναι σχέδιο, οὔτε νὰ ἐκφράσῃ τίποτα. Γιὰ τὸν μακαρίτη Χειμῶνα μιλήσαμε καὶ

ἄλλη φορὰ. Αὐτὰ πὸ ἔχουν ἐκτεθῆ τώρα εἶναι ὅτι βρέθηκε σὸ ἀτελεῖ του. Φκιασμένα φκιασμένα χωρὶς καμμιὰ πνοή, ἀντιγραφῆς ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ ἴδιου ἢ καὶ ἀπὸ τῆ φύση, μὰ χωρὶς ψυχῆ, χωρὶς τίποτε τὸ καλλιτεχνικὸ μέσα τους. Κ' οἱ τρεῖς αὐτῆς ἐκθέσεις μαζί εἶναι μιὰ ντροπὴ γιὰ τὴ σημερινὴ Ἑλληνικὴ τέχνη.

Ἐκθέτει κι' ὁ κ. Παλιούρας στὸ «Λύκειο τῶν Ἑλληνίδων». Εὐχάριστο εἶναι πὸ τώρα ἀρχίζει νὰ μαθαίνῃ νὰ μεταχειρίζεται τὸ ἄσπρο χρῶμα. Πόσα ὅμως ἀκόμα ἔχει νὰ μάθῃ!

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

ΓΛΥΠΤΙΚΗ

— Ὁ Γκρέκο ξαναγινομένος σὲ γλυπτική.

Στὸ «Ἄσυλο τέχνης» ὁ κ. Βέλμος διωργάνωσε μιὰ ἔκθεση ἀπὸ ἀντίγραφα ἔργων τοῦ Δομνίκου Θεοτοκόπουλου (τοῦ Γκρέκο). Ἀξίεπαινη εἶναι ἡ προσπάθεια καὶ ὁ κόπος καὶ τὰ τρεχάματα γιὰ νὰ ὀργανωθῆ αὐτὴ ἡ ἔκθεση. Μὰ ἡ καθαρὰ καλλιτεχνικὴ τῆς σημασία δὲν εἶναι ἀνάλογη μὲ τὴν προσπάθεια. Τὰ πὸ πολλὰ ἐκθέματα θυμίζουν τὸ Γκρέκο βέβαια, μὰ ἀξίζει τάχα νὰ ἐκτεθοῦν; Εἶναι τοιχογραφίες κομμένες ἀπὸ περιοδικὰ καὶ βιβλία, κάτ-ποστὰ καὶ φωτοτυπίες λαϊκῆς ἀπ' αὐτῆς πὸν πολειοῦνται σὲς πόρτες τῶν μουσείων καὶ σὲς δρόμους. Ὅλ' αὐτὰ εἶναι ἀντίτυπα ἔργων τοῦ Γκρέκο καὶ τῶν συγχρόνων του. Ἀκόμα ὑπάρχουν ἀντίγραφα ἔργων τοῦ Γκρέκο γινομένα ἀπὸ τοὺς κ. κ. Φ. Κόντογλου, Γ. Γεωργιάδη, Κα. Ταρσούλη κ. λ. π. Μὰ ὅλα ἀντιγραφμένα ἀποτυπωμένα ἀντίτυπα ἢ μὲ τὴ βοήθεια τῆς μνήμης. Κανένα ἀντίγραφο δὲν εἶναι ἀπ' εὐθείας καμωμένο ἀπὸ ἔργο τοῦ Γκρέκο... Ἐκείνο ὅμως πὸ ἰδιαίτερα ἀξίζει νὰ προσέξουμε στὴν ἔκθεση αὐτὴ εἶναι τὸ ξαναφικιάσιμο ἔργων τοῦ Γκρέκο σὲ γλυπτικὴ. Εἶναι μιὰ ἀναδημιουργία πὸν προπάντων μὰς κάνει νὰ προσέξουμε τὸ μεταχειρισμὸ τοῦ ὄγκου στὰ ζωγραφικὰ ἔργα τοῦ μεγάλου ἐκείνου δημιουργοῦ. Ἀνάμεσα σὲς γλυπτικῆς αὐτῆς ἀναπαραγωγῆς τῶν ἔργων τοῦ Γκρέκο ξεχωρίζει ἡ Ἀδοποσωπογραφία του γινομένη σὲ γύφο ἀπὸ τὸν κ. Θωμᾶ Θωμόπουλο μ' ἐξαιρετικὴ ἐκφραστικότητα, ἕνα ἄλλο ἔργο γινομένο σὲ γύφο χρωματισμένο σὰ χάλκο ἀπὸ τὸν κ. Περάκη, ὅπου φαίνεται μεγαλόπρεπα ἡ μελέτη τοῦ ὄγκου ἀπὸ τὸν Γκρέκο καὶ μιὰ τρίτη ἀναπαραγωγὴ ἀρκετὰ χαρακτηριστικὴ γινομένη ἀπὸ τὸν κ. Γ. Μάλτεζο. Κ' οἱ τρεῖς γλύπτες κατὰφεραν νὰ μεταφέρουν στὴ γλυπτικὴ τὸν Γκρέκο, χωρὶς νὰ χάσῃ μερικὰ χαρακτηριστικὰ του. Χάνει ὅμως ὁ Γκρέκο στὴ γλυπτικὴ τὴν ἐξάλωση τῶν μορφῶν του πὸν βγαίνουν ἐξπρεσιονιστικὰ καὶ ἀνεβαίνουν χωρὶς σωματικὸ βάρος, πρὸς τὰ πάνω... Τὸ γλυπτικὸ ξαναγίνωμα δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς τὸ δώσῃ αὐτὸ. Γιατὶ ὁ Γκρέκο ἦταν καθαρὰ «ζωγραφικὴ μεγαλοφυΐα».

Φ Γ.

— Ἐκθεση Οὐγο Καρά.

Ἄν ἡ μόρφωση ἀπασχολεῖ τὸν τεχνίτη, τὸν ἀπασχολεῖ τόσο, ὅσο γιὰ νὰ βρῆ τὸν κόσμο τὸ

δικὸ του. Ἄν ὅμως τοῦ χρησιμεύει γιὰ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ὅ, τι ἔμαθε ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἡ δουλιὰ του, ὅσο κι' ἂν εἶνε προσεκτικὴ κι' ἐπιτήδεια, πο-τὲ δὲ θάξῃ τὸν ἔντονο καὶ θαθὸν χαρακτήρα, τὴν εὐαίσθησιάν καὶ τὴν ἀλήθειαν πὸν ἔχουν τὰ πραγματικὰ ἔργα τῆς τέχνης. Θάνε φαινόμενο δουλι-κὸ, ἐξάρτημα κι' ὄχι κεφάλαιο στὴν ὑπόθεσή τῆς. Στὴν ἐργασία τοῦ γλύπτη Οὐγο Καρά, πὸν εἶδαμε τὸν περασμένο μῆνα στὴ Λέσχη τῆς «Φιλαδελφείας» (ὁδὸς Ὁμήρου 16), παρατηρεῖται αὐτὸ τὸ τελευταῖο: εἶνε ἐργασία ἑνὸς μορφωμένου νέου, πάνω στὸν καινούργιο δρόμο τῆς τέχνης. Ἐξέθεος πενήντα σχέδια μὲ κραγιὸν καὶ πέντε γλυπτά. Ἐντύπωση μᾶς κάνανε τὰ ἑξῆς: «Ὁ φίλος μου Χ». «Σπίτι». «Τζοκόντα». «Ἡ ἐργασία». «Χωρικές». «Βωθὸς διάλογος». «Τὸ ὕπ' ἀρ. 45 πορτραῖτο». «Πρὸς τὸν Τάφρον». «Ἡ Τζοκόντα» καὶ ἡ σύνθεσή του «Πρὸς τὸν τάφρον» εἶνε τὰ πὸ ἐπιτυχεῖ δειγμάτων τῆς μέχρι σήμερα ἐργασίας του. Τὸ κραγιὸν τοῦ ἔδωσε σ' αὐτὰ χαρακτήρα γλυπτικὸ. Στὸ σύνολο τῆς ὁμοῦς ἡ ἔκθεση ὕστερη πολὺ. Σὲ μιὰν ἄλλην ἔκθεσή του, ἐλπίζουμε νὰ δοῦμε πὸ ἄρτια καὶ πὸ δικὰ του πράγματα.

Α. ΔΡΙΒΑΣ

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

— Ὁ ὀμιλῶν καὶ ὁ ἠχητικός.

Τὸ «Ἄτικόν» πρῶτο ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους Κινηματογράφους μᾶς παρουσίασε τὴν ὀμιλοῦσα ταινία στὴν Ἀθήνα. Αὐτὸ ἔγινε μὲ ἕνα πρόγραμμα γεμάτο ἀπὸ ἐγκυκλοπαιδικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ ἔνδιαφέρον, πὸν τὸ ἀποτελοῦσαν ἐπι-καιρότητες κάθε λογῆς καὶ μιὰ ἐξαιρετικὰ ἐκλαϊκευμένη ἐπιθεώρηση τοῦ Νέου Κόσμου, ἡ περιφημὴ «Φόξ-Φούλις».

Τὸ κοινὸ παρακολούθησε τὸ πρόγραμμα μ' ὄλο τὸ φυσικὸ ἔνδιαφέρον πὸν τοῦ κινεῖ κάθε καινούργια φάση τῆς τέχνης. Ἀλλὰ ὁ ὀμιλῶν θὰ κατορθώσῃ νὰ διατηρήσῃ τὸ ἔνδιαφέρον του; Ἐδῶ, ἄς μὸς ἐπιτραπῆ νὰ διατυπώσω μιὰ ἀμφίβολη ἀπάντησι, προσερχομένη ἀπὸ τὴν ἐντύπωση πὸν ἄφησε ἡ μεγάλη ἀτέλεια τοῦ ὀμιλοῦντος.

Ὅταν ἐφευρισκόταν τὸ σύστημα Οὐέστερν Ἑλεκτρικ, (πὸν θεωρεῖται καὶ τὸ τελειότερο σύστημα τῶν ὀμιλοῦντος), δίχως ἀμφιβολία, ὁ χεντρικὸ πὸν τὸ ἐπινοῦσε θὰ συλλογίστηκε νὰ χαρνακώσῃ τὸ θέατρο μὲ τὴν ἐφευρεσή του. Ἐξῶθεψε λοιπὸν τὸ μᾶξιμουμ τῆς ἐπινοητικῆς του δύναμης καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ποῖο; Ἡ ἐπιχειρημένη χρεωκοπία του ἂν δὲ βρῆ ἀπὸ τὴ μιὰ μέρη στὴν ἄλλη τὰ πνευματικὰ δημιουργικὰ κεφάλαια πὸν θὰ τοῦ ἐπιτρέφονε νὰ ὀρθοηθῆσῃ, γιὰ ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸ θέατρο καὶ τοὺς συναγωνιστῆς του πὸν θὰ ἐκμεταλλεθοῦνε τὴ δικὴ του πικρὴ πέτρα.

Ἀτελέστατος ἀκόμα, μπορεῖ νὰ χαρακτηρίσῃ σὰν μιὰ ἐφεύρεση σ' ἐμβρυώδη κατάστασι. Ἄς ἀρχίσωμε ἀπὸ ὅτι θέλει ὁ θεατῆς. Τὸ διάλογο βέβαια, πὸν εἶναι ἡ βάση του καὶ τὸ κυριώτερο παραλληλιστικὸ του σημεῖο μὲ τὸ θέατρο. Λοιπὸν, ἡ ἀπόδοσή του εἶναι καθαρὰ γραμ-

μοφωνικὴ, κι' ὁ ἦχος τῆς φωνῆς ἀποδίδεται τόσο ἀλλοιωμένος πὸν μὲ κόπο ξεχωρίζει κανεῖς τὴν ἀντρικία ἀπὸ τὴ γυναικεία. Πολλὸ συχνὰ μάλιστα ὁ διάλογος τοῦ ὀμιλοῦντος θυμίζει τὴς διαλέξεις πὸν ἀκούμε μὲ τὸ ραδιόφωνο. Ἡ ἀποκαρδιωτικὴ αὐτὴ λεπτομέρεια μᾶς δίνει τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ φωνὴ τῶν ἠρώων τῆς ταινίας δὲν ἔλπευμε καὶ ἀκούμε προέρχεται ἀπὸ αὐτόματα κουρδισμένα, πὸν ὁ δημιουργὸς τους δὲν ἐκατώρθωσε νὰ τοὺς ἐμφυσῆσῃ τὸ αἶσθημα καὶ γι' αὐτὸ εἶναι ἀχρωμάτιστη, δίχως τέμπο πάθους καὶ παλμὸ συγκίνησης.

Τὸ τραγοῦδι ἀποδίδεται κάπως ἱκανοποιητικώτερα, πρὸ πάντων ὅταν ἡ φωνὴ τοῦ τραγοῦδιστῆ συμβαίνει νὰ ἔχει μεταλλικότητα. Τὸ ἴδιο καὶ τὸ πιάνο καὶ ἡ ὀρχήστρα.

Ἡ τεχνικὴ τοῦ «ὀμιλοῦντος», συναντᾶει μὲ τὴ σειρά τῆς μεγάλα ἐμπόδια. Ἡ ἀχτίνα τῆς δράσης τῶν προσώπων πὸν συνδιαλέγονται, τραγοῦδανε ἢ καὶ χορεύονε, εἶναι ἐξαιρετικὰ περιορισμένη, γιατί αὐτὸ ἀπαιτεῖ τὸ μηχανήματα τῆς φωνοληψίας καὶ τῆς ἀποτύπωσης τῶν λοιπῶν ἡχων, ἐνῶ τὸ εἰκονογραφημένο μέρος τοῦ φιλμ εἶναι φανερὰ μικρότερο ἀπὸ τὸ συνειθισμένο. Λεπτομέρειες κεφαλαϊώδικης σημασίας, ἂν πάρουμε ὑπ' ὄψει ὅτι αὐριο θ' ἀνεβαστοῦνε μελοδράματα στὴν ὀθόνη, πὸν ἀπαιτοῦνε σημαντικὴ ἀχτίνα δράσης.

Ἔστερα «ὁ ὀμιλῶν» τὰ βρίσκει πάλι μπαστούνια στὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Πρέπει νὰ ἐπιτευχθῆ τὸ ταχύτερο ἢ μεταφρασι τοῦ διαλόγου στὴ γλώσσα τῆς χώρας ὅπου παίζεται κάθε φορὰ ἡ ὀμιλοῦσα ταινία. Αὐτὸ ὅμως εἶναι δαπανηρὸ καὶ ἀκατόρθωτο. Καὶ νὰ γιατί! Χρειάζονται λυρικοὶ καλλιτέχνες, καλὸς μεταφραστῆς καὶ δοκιμασμένοι ἰθσοποιοί, πὸν θ' ἀναλάβουνε ν' ἀνταλλάξουνε αὐτοὶ τὸ διάλογο τῶν ἠρώων τῆς ταινίας στὴν τοπικὴ γλώσσα ὅπου θὰ προβληθῆ ἡ τελευταία, δηλαδὴ στὴ μητρικὴ τους. Ἀλλὰ ὅλος αὐτὸς ὁ καλλιτεχνικὸς κόσμος θὰ θέλει βέβαια νὰ καλοπληρωθῆ γιὰ τὴς ὑπηρεσίες του. Ἔστερα γιὰ τὴν ὄρα οἱ κόπιες τῶν φιλμ παρὰ δὲν πολειοῦνται, ἀλλὰ μονάχα νοικιάζονται, εἶναι δὲ πανάκριβες.

Ἀπ' ὅλα αὐτὰ λοιπὸν βγαίνει ἕνα συμπέρασμα: Ὁ «ὀμιλῶν» πὸν ἀριθμεῖ μόλις δύομιση χρόνων ζωὴ καὶ πὸν μολαταῦτα περνᾶει κρίση στὴν Εὐρώπη, εἶναι ἀμφίβολο ἂν θὰ δοκιμάσῃ καλλιτέρη τύχη στὴν Ἀθήνα, τῆς ὁποίας δύο κεντρικοὶ Κινηματογράφοι θὰ προβάλλουνε ἀποκλειστικὰ ὀμιλοῦσες ταινίες καὶ ἠχητικῆς, κι' ἕνας ἄλλος ἀνάμικτος.

Ἀλλὰ ἄς μιλήσωμε γι' αὐτὸν. Εἶναι τὸ «Πάνθεον». Θὰ θέλαμε ν' ἀρχίσωμε μ' ἕνα καλὸ λόγο γι' αὐτὸν τὸν κινηματογράφου πὸν πάντα μᾶς παρουσίασε ἀξιόλογες ταινίες, πρᾶγμα πὸν θὰ συμβῆ κι' ἐφέτος. Γι' αὐτὸ ἡ λύπη μας εἶναι ἀπειρη, ἐπειδὴ τὸ «Πάνθεον» δὲν ἐστάθηκε ἱκανὸ νὰ δικαιώσῃ τὴς προσδοκίες μας γιὰ τὸ ἠχητικὸ σύστημα πὸν θὰ μᾶς παρουσιάσῃ.

Ἐπρόβαλε ἕνα φιλμ σονόρ, κατὰ τὴ δικὴ του ἀντίληψη. Συγκεκριμένα τὸ «Ἐπὸνημα» (παραγωγῆς Σαμουὴλ Γκόλδουιν, ἐκδοῦς Ἡνωμένων Καλλιτεχνῶν). Δὲν θὰ κρίνωμε τὸ σενάριο, τὴ ρεζὶ καὶ τὴ λοιπὴ τεχνικὴ τοῦ φιλμ αὐτοῦ.

	Σελ.
Φ. Γ.	
<i>Ἄναστ. Δρίβας.</i>	Ἐξη βιβλία γιὰ τὸν Κωστῆ Παλαμᾶ. (Κριτικὴ) .. 281
Βασ. Θεοφανίδης.	Ἐνατένιση. (Ποίημα) 146
Βσέβολαντ Ἰβανώφ.	Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. (Διήγημα) 299
	(Μετάφρ. Ἀθηνᾶς Σαραντίδη). Γιατὶ χάθηκε ὁ Ἄλῃ — Ντζαμπάρα, ὁ μεγάλος λαθρέμπορας. (Διήγημα) 12
Νίκος Καζαντζάκης.	(Μετάφρ. Π. Πρεβελάκη). Ἡ Μόσχα ἔκραξε. (Κεφάλαιο ἀπὸ μυθιστόρημα) 202
Ἄγγελος Κασιγόνης.	Γράμμα. 218
Θράσος Καστανάκης.	Γράμμα. 251
»	Καθυστερημένο γράμμα 281
Κοκκινάκης.	Γράμμα 52
Μ. Μαλακάσης.	Μικρὸ μου δῶρο—στὸ Βαλταδῶρο. (Ἐπίγραμμα) 282
Ντίνος Μαυρεπιθ.	Λαϊκὰ τραγοῦδια τῆς Ἀράχωβας: 1) ὁ γιὸς τῆς καλογριάς, 2) ὁ Γέρῳ Ἀντώνης 143
Β. Μεσολογγίτης.	Δύο κηδεῖες. (Πεζὸ τραγοῦδι) 11
»	Αὐτοχτονία νέου. (Πεζὸ τραγοῦδι) 119
»	Ὁ μαθητευόμενος φονιάς (Διήγημα) 303
Πῶλ Μωράν.	(Μετάφρ. Ἀδ. Δ. Παπαδήμα). Οὐγγρικὴ νύχτα. (Διήγημα) 45
Ν. Χάγερ Μπουφίδης.	Ἐπερορεαλιστικὸ μπαλέτο. (ποίημα) 10
»	Δέηση στὸ Θεὸ μέσα σὲ μιὰ ταβέρνα. (ποίημα) .. 145
»	Γραφιάδες . . . (ποίημα) 294
Ἄριστος Νάσης.	Ὅταν κάθουμι μοναχός. (Ποίημα) 178
»	Ἐυτυχία (ποίημα) 296
Ντόλης Νίκβας.	Ὁ Ψυχάρης κ' οἱ νέοι. (Μελέτη) 269
Β. Ο.	Σχόλια γιὰ τὸ Νομπέλ ἀπὸ τὸ Βερολίνο. (Σημείωμα) 31
Α. Π.	Τὸ φειτινὸ βραβεῖο Γκογκούρ. (Σημείωμα) ... 63
Κωστῆς Παλαμᾶς.	Τὰ σονέτα τοῦ κ. Γιοφύλλη. (Κριτικὸ γράμμα) .. 37
Μιχ. Α. Παπαδόπουλος.	Γράμμα 53
»	Γράμμα 120
Τ. Παπατζώνης.	Ἰκέτιδες. (Ποίημα) 8
»	Θάνατος καὶ γάτα. (Ποίημα) 79
»	Σχῆμα. (Ποίημα) 115
»	Περιηγητὲς στὴ Λειτουργία. (Ποίημα) 178
»	Πλοῖα καὶ ἄλλα. (Ποίημα) 237
Παριζιάνος.	Τὸ Νομπέλ τοῦ 1930. (Σημείωμα) 287
Π. Πρεβελάκης.	Βάλε φωτιά! (Διήγημα) 247
»	Ὁ Κύκλωπας (Ποίημα) 295
Διλή Προιονιστή.	Μοντέρνα αἰσθητικὴ. (Διήγημα) 42
Αἰμίλιος Ριάδης.	Ἡ Ἰαπωνικὴ ποίηση. (Μελέτη) 109
»	Βέρροια. (Ποίημα). 198
»	Γιορτὴ. (Ποίημα) 295
Ἰωακείμ Ρίγκελντας.	(Μετάφρ. Ρένου Ἑλληνα). Ἀπάνω στὸ χτεσινὸ μου ὄνειρο. (Ποίημα) 48
Δουῖ Ρουσσέλ.	Γράμμα 87
Στέφανος Σίδερης.	Φροντίδα. (Ποίημα) 296
Ἰρις Σκαρβαίου.	Τὸ «ἐκ βαθέων» τῆς ἀνθρωπότητος. (Διήγημα) .. 181
Σωτήρης Σκίπης.	Γράμμα 88
»	Ὁ γέρο-παλιαντζῆς (ποίημα) 79
»	Ὁ ἀλήτης. (Ποίημα) 145

	Σελ.
Γερ. Σπαταλᾶς.	Ὁ Ψυχάρης καὶ ὁ Ψυχαρισμός. (Μελέτη) 267
Μ. Φιλήντας.	Πρόπει νὰ γράφουμε μὲ τὸ Λατινικὸ ἀλφάβητο. (Μελέτη) 5
»	Λατινικὴ γραφὴ. Ἀπάντηση στὸν κ. Φ. Δραγοῦμη. (Μελέτη) 102
»	Ὁ Ψυχάρης ὡς γλωσσολόγος (Μελέτη) 266
Ψυχάρης.	Ἀπὸ πάνω. (Πεζὸ τραγοῦδι) 11
»	Γράμμα 52
»	Λατινικὸ ἀρράβητο ἢ Ἑλληνικὸ; (Μελέτη) 101
»	Ἡ Ἑλληνικὴ Δημοκρατία καὶ ὁ ἀφέντης Σπύρος Μελᾶς. (Ἐθνικὴ μελέτη) 136
»	Ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς καὶ κάποιος ἄλλος (Ἐθνικὴ μελέτη) 165
»	Ὁ πλοῦτος τῆς δημοτικῆς (Ἐθνικὴ μελέτη) 170
»	Ἐπίσημο πανηγύρι. (Ἐθνικὴ μελέτη) 171
»	Ἡ σαρκoανάφτρα. (Διήγημα) 207
»	Γράμματα στὸ Γιοφύλλη 270
»	Πεζὰ τραγουδάκια τῆς ἀγάπης 273
»	Κομμάτια ἀπὸ τὰ ἔργα του 275
»	Φωτογραφία τοῦ Ψυχάρη μαζί μὲ αὐτόγραφο του 258

ΘΕΑΤΡΟ

Κωστῆς Βελμύρας.

	Σελ.
«Ἡ γυνὴ ἡ γυναίκα» τοῦ Μπατάιγ. Θέατρο-θίασος Μ. Κοτοπούλη. (Κριτικὴ) 23	
»	«Τὸ Καρναβάλι τοῦ ἔρωτος» τοῦ Σ. Μερῆ. Θέατρο «Τριανόν»—θίασος Ἀμηνᾶ. (Κριτικὴ) 24
»	«Ὁ ἔραστής τῆς κ. Βιντάλ» καὶ Η. R. Lenorman «Στὸν ἴσκιο τοῦ κακοῦ». Θέατρο Μ. Κοτοπούλη (Κριτικὴ). 53
»	«Τὸ κολιὲ τοῦ μαχαραγιᾶ», «Ἡ δίκη τῆς Μαίρης Ντάγκαν». Θέατρο «Τριανόν» - θίασος Ἀμηνᾶ. (Κριτικὴ) 54
»	Οἱ ξένοι θίασοι. (Κριτικὴ) 54
»	Α. Μόργη. «Ἡ Δράκαινα». (Κριτικὴ) 88
»	Σάρλ Σλομπόντα. «Στὸ τσάι». Θέατρο Παπαϊωάννου—θίασος Ἀργυροπούλου. (Κριτικὴ) 89
»	Ἡλία Σουργκοῦτσεφ. «Τὰ φθινοπωρινὰ βιολιᾶ». Θέατρο «Ἀπόλλων» — θίασος Κυβέλης. (Κριτικὴ) 90
»	Λίγα λόγια γιὰ τὴν «Ἐλεύθερη Σκηνὴ». (Κριτικὴ) 121
»	Νοὲλ Κοουάντ. «Σαββατοκύριακο». Θέατρο «Ἀπόλλων» — θίασος «Κυβέλης» (Κριτικὴ) 122
»	«Ἡ θυσία τοῦ Ἀβραάμ» καὶ Ἰακ. Ρίζου—Νερούλου «Τὰ Κορακίστικα». Ἐθνικὸ θέατρο. (Κριτικὴ) 150
»	Ἄν—Σκύ. «Ντυμπούκ». Θέατρο Κοτοπούλη—«Ἐλεύθερη Σκηνὴ». (Κριτικὴ) 151
»	Ἐπίδειξη τῆς Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς Θεάτρου μὲ τὸν «Ὀθέλλο». Θέατρο Ἐθνικόν. (Κριτικὴ) 184
»	Arnold Bach. «Μία ἐκδρομὴ στὸν παράδεισο» καὶ Fedor «300 λέξεις στὸ λεπτό». Θέατρο «Κεντρικόν» —θίασος Ἀργυροπούλου. (Κριτικὴ) 185

Κωστής Βελμούρας.

	Σελ.
«Όλυμπία» και «Τοπάζ». Θέατρο—θίασος Κυβέλης. (Κριτική)	186
» Λένορμαν «Σιμουν» και Γαβραίνωφ «Η κωμωδία τής εὐτυχίας». Θέατρο Κοτοπούλη—«Έλευθέρη Σκηνή». (Κριτική)	186
» Ντόλη Νίκβα. «Ό δημοσιογράφος Βεργής». Θέατρο Παγκρατιού—θίασος τών «Νέων». (Κριτική) . . .	187
» Οί «Σιγανοπαπαδιές» τοῦ κ. Π. Χόρν στο «Κεντρικόν». (Κριτική)	218
» «Η δικηγόρινα» τοῦ κ. Θ. Συναδινού στο θέατρο «Κυβέλης». (Κριτική)	218
» Οί φιλολογικῆς βραδιές τοῦ θιάσου τών «Νέων» στο Παγκράτι. (Κριτική)	218
» Προλεγόμενα στη «Μαύρη Κληρονομιά» τοῦ Φώτου Γιοφύλλη	230
» Simon Gantillon «Μάγια» και Ζαχαρία Παπαντωνίου «Ό ὄρκος τοῦ πεθαμένου». Θέατρο Κοτοπούλη—«Έλευθέρη σκηνή». (Κριτική)	283
Μαύρη κληρονομιά. (Μονόπραχτο θεατρικὸ ἔργο) . . .	230
(Μετάφρ. Α. Π.). «Η φρεϊνιή σαιζόν τοῦ μεγάλου θεάτρου τής Μόσχας. (Κριτική)	83
«Η τελευταία θεατρικὴ κίνηση στην Ἰταλία. (Κριτική) . . .	61
Οί θεατῆς τοῦ σοβιετικοῦ θεάτρου. (Μελέτη)	287
«Ό «Βολπόνε», «Τὸ τέλος τοῦ ταξιδιοῦ» και «Η ἐπάνοδος» στην «Έλευθέρη Σκηνή». (Κριτική)	252
«Η «Κυρὰ Φροσύνη» τοῦ κ. Σ. Σκίπη στο θέατρο Κυβέλης. (Κριτική)	252
«Η «Αἰωνία ζωή» τοῦ κ. Μωραϊτίνη στο θέατρο Ἀργυροπούλου. (Κριτική)	253
«Ό «Σταθμὸς» τοῦ κ. Π. Χόρν στο θίασο Κυβέλης.	308
«Ό «Ἐρωτόκριτος» Κορνάρου—Συναδινού στην «Έλευθέρη σκηνή».	309
«Η Νεραΐδα (Ἐθνικὸ παραμῦθι σὲ τρεῖς πραξοῦλες) . .	69

Φῶτος Γιοφύλλης.
Σ. Ζιμίνε.

Μιλανέζος.

R.

Σκηνικός.

»

»

»

»

Ψυχάρης.

Α. Π.

»

Γιάννης Φραγκόπουλος.

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

ΜΟΥΣΙΚΗ

	Σελ.
«Η Οὐκρανικὴ ὄπερα. (Μελέτη)	224
«Η μουσικοθεατρικὴ κίνηση στη Μόσχα (Μελέτη) . . .	255
Συναυλίες γιὰ τὸ Σοῦμπερ. (Κριτική)	24
«Ό Σοῦμπερ και τὸ Ἐθνικὸν Ὁδεῖον. (Κριτική)	55
«Οί λαϊκῆς συναυλίες τοῦ «Ἀττικοῦ». (Κριτική)	55
«Οί νέοι συνθέτες. (Κριτική)	90
«Η 4η Συμφωνικὴ κι ὁ José Iturbi (Κριτική)	91
«Η 5η Συμφωνικὴ. Συμμετοχὴ Χούμπερμαν (Κριτική) . . .	91
«Η «Φαιδώρα» ἀπὸ τὸ «Ἐθνικὸν Ὁδεῖον». (Κριτική) . . .	122
«Η «Ἀλκυστις» και ἡ μουσικὴ τοῦ κ. Choisy (Κριτική) . . .	123
«Η «Καταδίκη τοῦ Φάουστ» και ἡ χορωδία Ἀθηνῶν. (Κριτική)	152
«Οί ὀρχήστρες στοὺς κινηματογράφους. (Κριτική) . . .	152

Σελ.

Γιάννης Φραγκόπουλος. «Η στρατιωτικὴ συναυλία τοῦ Ζαπτείου και τὸ Ἑλληνικὰ ἔργα. (Κριτική)	187
X. (Μετάφρ. Μαίρης I. Φραγκοπούλου). Κονσέρβες μουσικῆς. (Μελέτη)	222
Ἀνθούλα Παγκάλη (φωτογραφία)	122
«Ό μουσικὸς συνεργάτης μας κ. Γιάννης Φραγκόπουλος (Φωτογραφία)	187

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

	Σελ.
Ἄγνωστος Βυζαντινὸς «Ό Δαβὶδ και τὸ λιοντάρι. (Μινιατούρα)	195
» Στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαῶν . . . (Μινιατούρα)	199
Μαριάνο Ἀντρέ. (Mariano Andreu). «Η ἀποτρίχωση. (Λάδι)	17
Δ. Ἀρόνοβιτς. (D. Aronovitch). Οί γραφικῆς τέχνες στη Ρωσία. (Μελέτη)	62
Γιάννης Βάσος. «Ό κρεμασμένος. (Ζωγραφιὰ μὲ γκουὰς)	130
Γαλάνης. «Ξαδιαντροπιές. (Ξυλογραφία)	66
Ναυσικὰ Γεωργιάδη. «Τὸ ἀγοροκόροισο. (Παστέλ)	56
» Χειμῶνας στοῦ Χαλάντρι (Λάδι)	125
Δημ. Γιολδόσης. «Τὸ γύρισμα. (Λάδι)	2
Φῶτος Γιοφύλλης. «12 ἐκθέσεις! (Κριτική)	25
» Κ. Μαλέας. (Κριτική)	25
» Β. Μποκατσιάμπης, Χ. Παχὺς και Χ. (Κριτική)	26
» Σ. Ρονᾶς. (Κριτική)	26
» Κ. τ. λ. (Κριτική)	26
» «Η χιονομορσικὴ ἐκθεση (Κριτική)	56
» Γύρω στοῦ Γαλάνη (Κριτική)	56
» Κος και Κα Ἀσπρογέρακα. (Κριτική)	57
» Τρεῖς ἄλλες ἐκθέσεις. (Κριτική)	57
» Γιάννης Μηταράκης και Ἀριστείδης Παπαγεωργίου (Κριτική)	92
» Θάλεια Φλωρᾶ—Καραβία. (Κριτική)	92
» Μ. Ἰγγλέση. (Κριτική)	93
» Φὸν Πέσκε. (Κριτική)	93
» Λάλη Κοσκινᾶ. (Κριτική)	93
» Γ. Γουναρόπουλος. (Κριτική)	123
» Ναυσικὰ Γεωργιάδη. (Κριτική)	124
» «Ό αὐθομητισμὸς και ὁ κ. Παλιούρας. (Κριτική)	125
» Βάσος Γερμενῆς. (Κριτική)	126
» Οί ἄλλες ἐκθέσεις τοῦ Μάρτη. (Κριτική)	126
» Ν. Ν. Λύτρας. (Κριτική)	153
» Γιάννης Βάσος (Κριτική)	153
» Παπαναγιώτου. (Κριτική)	154
» Ἄλ. Χριστοφῆς. (Κριτική)	154
» Ἐκθεση Παλιᾶς Ἀθήνας. (Κριτική)	154
» Ἀντίγραφα. (Κριτική)	154
» Ἀνδρέας Γεωργιάδης. (Κριτική)	189
» Σπῦρος Βασιλείου. (Κριτική)	189
» Ν. Σαντοριναῖος (Κριτική)	189
» Κώστας Γκέσκος (Κριτική)	190
» Ἀνδ. Κρυσταλλίδης. (Κριτική)	190
» Συλλογισμοὶ γιὰ τὴ Βυζαντινὴ ζωγραφικὴ. (Μελέτη)	199

Φῶτος Γιοφύλλης.	Ἐκθεση Δ. Φ. Μεζίκη. (Κριτική)	Σελ. 220
»	Ἡ «Παλιὰ Ἀθήνα» τῆς Κας Ταρσούλη. (Κριτική)	220
»	Ἡ ἔκθεση τοῦ Συνδ. Ἑλλ. Καλλιτεχνῶν. (Κριτική)	284
»	Οἱ ἐκθέσεις τοῦ Νοέμβρου 1929. (Ἐπ. Θωμόπουλος, Ἀπ. Γεραλῆς, Χειμώνας, Κ. Ἀργυρίου, Εἰ, Παλιούρας). (Κριτική)	309
Γκαρέττο.	(Dis. di Garetto). Χορεύτρια. (Παστέλ)	162
Γκρέκο.	Ὁ Σταυρωμένος. (Λάδι τοῦ Λουνρε τοῦ Παρισιοῦ)	135
Γκρέκο (;)	Ὁ Σταυρωμένος. (Λάδι τῆς Ἐθν. Πινακοθήκης τῆς Ἀθήνας)	135
Γ. Γουναρόπουλος.	Τοπίο. (Λάδι)	124
Ἀναστ. Δρίβας.	Ὁ ζωγράφος Γ. Κηρύκος. (G. Chirico). (Μελέτη)	105
Ι. Κ.	Ἐκθεση ἀντιγράφων Τέχνης. (Κριτική)	220
Ο. Κ.	Ἡ σύγχρονη ζωγραφικὴ τῆς Ἰαπωνίας. (Κριτική)	31
Γ. Κηρύκος.	(G. Chirico). Οἱ ἀρχαιολόγοι. (Λάδι)	98
Γ. Λυδάκης.	Ὁ Ψυχάρης. (Σχέδιο)	275
Γιάννης Μηταράκης.	Γυμνὸ (Λάδι).	92
Α. Μπενοά.	(Luc Benoist). (Μετάφρ. Ἀδ Δ. Παπαδήμα). Τὸ φετεινὸ φθινοπωρινὸ Σαλὸν (Κριτική)	15
Θωμᾶς Μπέντον.	(Thomas H. Benton). «Μᾶς ἀνακαλύψανε!» (Λάδι)	34
»	Οἱ σκλάβοι. (Λάδι)	290
Μὰξ Μπέρμπομ.	(Max Beerbohm). Ὁ Ὄσκαρ Οὐάιλντ. (Γελοιογραφία)	223
Νιουγιορκέζος.	Ἡ κίνηση τῆς ζωγραφικῆς στὴν Ἀμερική. (Σημείωμα)	63
Παριζιάνος.	Τὸ Σαλὸν τῶν «Indépendants», (Κριτική)	128
Ἡ «Πρωτοπορία»	Οἱ ψευτο-Γκρέκο καὶ ἡ Κυβέρνηση (Μελέτη)	173
Γουλ. Ρόμπερτς	(William Roberts) Τὸ παντόκ τοῦ ἵπποδρόμου (Λάδι)	226
Γιόχαν Ρωμανός.	Τὰ ἔργα ἀπαντοῦν στοὺς κριτικοὺς ἀρλουμπιζήδες. (Γελοιογραφία).	155
»	Ἡ χαρακτηριστικὴ τέχνη στὴ σύγχρονη Ρωσσία (Κριτική).	254
Α. Σ.	Ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ χαρακτηριστικὴ στὴν Οὐρανία (Κριτική)	255
»	Πρωτοπόροι Ἀγγλοὶ ζωγράφοι. (Σημείωμα)	253
Λ. Σ.	Οἱ Δελφικὲς ἐσοτὲς κ' οἱ πρωτοπόροι (Κριτικὸ γράμμα)	40
Ἄγγελος Σικελιανός.	Ὁ Σταυρωμένος τοῦ Γκρέκο τῆς Ἐθν. Πινακοθήκης μας. Εἶναι γνήσιος ἢ ὄχι; (Μελέτη).	133

ΓΛΥΠΤΙΚΗ

Φ. Γ.	Τὰ γλυπτὰ τῆς δίδας Μαρινάκη (Κριτική)	Σελ. 58
»	Ὁ Γκρέκο ξαναγινομένος σὲ γλυπτικὴ (Κριτική)	310
Ἀναστ. Δρίβας.	Προπλάσματα γιὰ ἐπιτάφια μνημεῖα (Κριτική).	27
»	Γλυπτικὴ σὲ ματιέρα ξύλου. (Κριτική).	57
»	Ἐκθεση Οὐγκο Καραῖ (Κριτική)	310
Ι. Κ.	Οἱ γλυπτικοὶ διαγωνισμοὶ (Κριτική)	154
»	Τὰ ἡρώα. (Μελέτη)	221
Παριζιάνος.	Ὁ Μπουρντέλ. (Κριτικὴ μελέτη)	286

ΑΡΧΙΤΕΧΤΟΝΙΚΗ

Ι. Καψαμπέλης.	Τὸ σχέδιο κ' ἡ σημερινὴ μορφή τῆς Ἀθήνας (μελέτη)	Σελ. 156
»	Ἡ σημερινὴ μορφή τῆς Ἀθήνας καὶ τὸ σχέδιο Καλλιγᾶ (Μελέτη).	190

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ

Ι. Καψαμπέλης.	Τὸ σχέδιο Καλλιγᾶ καὶ ἡ μορφή τῆς Ἀθήνας (Μελέτη)	Σελ. 221
Γ. Κοντολέων.	Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἀρμονία τῆς Ἀθήνας (Μελέτη)	58
Χ.	Ἡ μορφή τῆς νέας Ἀθήνας (Σημείωμα).	27
Τὰ ἀτελιὰ τοῦ μορφωτικοῦ σπητιοῦ τοῦ Ντεσσάου. (Φωτογραφία)		279

ΧΟΡΟΣ

Ψ.	Τὸ ζεῦγος Κανέλλου (Κριτική).	Σελ. 27

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ἴρις Σκαραβαίου.	Οἱ νέες Ἑλληνικὲς ταινίες (Κριτική).	Σελ. 28
»	Οἱ ξένες ταινίες ποὺ παιχτήκανε στὴν Ἀθήνα τὸ Δεκέμβρη 1928 (Κριτική).	29
»	«Τὸ λιμάνι τῶν δακρύων». Παραγωγή τοῦ οἴκου Ντάγκ—Φίλμ (Κριτική).	59
»	Τὰ ξένα φιλμ ποὺ ἐπαίχθησαν στὴν Ἀθήνα (15 Δεκέμβρη 1928—15 Γενάρη 1929) (Κριτική).	59
»	«Μαρία Πενταγιώτισσα». Παραγωγή «Ἀζαξ—φίλμ» (Κριτική).	93
»	Οἱ ξένες ταινίες ποὺ παιχτήκανε στοὺς Ἀθηναῖκους Κινηματογράφους. (Τὸ Φλεβάρη) (Κριτική).	94
»	Νέες ταινίες ποὺ παιχτήκανε στὴν Ἀθήνα (τὸ Φλεβάρη καὶ τὸ Μάρτη) (Κριτική).	126
»	«Ἀστέρω». Παραγωγή Ντάγκ—φίλμ (Κριτική)	157
»	Οἱ ξένες ταινίες ποὺ παιχτήκανε στὴν Ἀθήνα (Τὸν Ἀπρίλη) (Κριτική).	157
»	Ὁ κινηματογράφος ποὺ μιλεῖ. (Μελέτη)	191
»	Οἱ καινούργιες Ἑλληνικὲς ταινίες: Ἡ «Μπόρα» καὶ «Μακροῦ ἀπὸ τὸν κόσμου». (Κριτική).	285
»	Ὁ ὁμιλῶν καὶ ὁ ἤχητικὸς (Κριτική).	311

ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗ

Ἄγνωστος Βυζαντινός.	Κόσμημα ἀπὸ τὴ χάλκινη πόρτα τοῦ Καθολικοῦ τοῦ Βατοπαιδιοῦ. (Σχέδιο)	Σελ. 201
Φ. Γ.	Ἡ Σιβιτανίδειος Σχολὴ (Μελέτη).	253
Χάινς Λούντεκε.	(Heinz Luedecke) (Μετάφρ. Ν.Λ.) Τὸ κέντρο τῆς Γερμανικῆς πρωτοπορίας (Μελέτη).	277
Νιουγιορκέζος.	Ἡ διακοσμητικὴ τῶν βιβλίων στὴν Ἀμερική. (Μελέτη)	223
Σεΐτσι Ὀκούντα.	(Μεταφρ. Α. Μ. Στρατηγόπουλου). Ἡ Γιαπωνέζικη ἀγγειοπλαστική. (Μελέτη).	214
Παριζιάνος.	Ἡ διακοσμητικὴ τῶν βιβλίων. (Κριτική).	95
Φ.	Ἐκθέσεις ἀγγειοπλαστικῆς (Κριτική).	127
»	Ντόπια βιτρώ (Σημείωμα)	158
Κ. Φ.	Ἀσημένιο κεμερί καλαρρυτινῆς τέχνης. (Φωτογραφία)	41
Κ. Φαλτάιτς.	Ἡ αἰσθητικὴ τοῦ δουλεμένου ἀσημοῦ. (Μελέτη).	41
Ω.	Μερικὲς γενικὲς σκέψεις. Τὰ σχέδια τῆς Κας Πολ. Δημαρᾶ (Κριτική).	30

ΔΙΑΦΟΡΑ

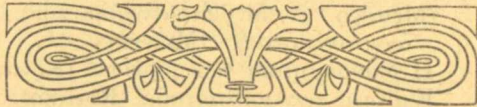
	Σελ.
Σταράτα	3 35. 67. 99. 131. 163. 195. 227. 259. 291.
Καινούργιες εκδόσεις	32. 64. 96. 128. 160. 192. 224. 256. 287.
Ἡ ἀλληλογραφία μας	32. 64. 95. 128. 160. 192. 256. 288. 312.
Ρένος Ἑλληνας. Ὁ γάμος στὸ καμπαρέ (Σημείωμα ἀπὸ τὸ Βερολίνο) . .	160
Ἡ Φοιτητικὴ Συντροφιά. Διαμαρτυρία	192
X. Ὁ γάμος στὴ σύγχρονη ζωὴ	159
Βιβλία χάρισμα στοὺς νέους συνδρομητὲς μας	312

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Γιώργος Α. Βαλταδάρος, Κ. Ι. Βάρναλης, Γιάννης Βάσος, Κωστῆς Βελμύρας, Δημοσθένης Α. Βουτυράς, Γιώργης Γαλάνης, Δ. Γαλάνης, Ναυσικά Γεωργιάδη, Δημ. Γιολδάσης, Φώτος Γιοφύλλης, Γ. Γουναρόπουλος, Θ. Δαναηλίδης, Ἄναστ. Δρίβας, Ρένος Ἑλληνας, Βασ. Θεοφανίδης, Νίκος Καζαντζάκης, Ἄγγελος Κασιγόνης, Θράσος Καστανάκης, Ι. Καψαμπέλης, Γ. Κηρύκος, Κοκκινάκης, Γ. Κοντολέων, Γ. Λυδάκης, Μ. Μαλακάσης, Ντίνος Μαυρεπῆς, Β. Μεσολογγίτης, Γιάννης Μηταράκης, Ν. Χάγερ Μπουφίδης, Ἄριστος Νάσης, Ντόλης Νίκβας, Κωστῆς Παλαμάς, Ἄδ. Παπαδήμας, Μιχ. Α. Παπαδόπουλος, Τ. Παπατζώνης, Π. Πρεβελάκης, Λιλή Πριονιστῆ, Αἰμύλιος Ριάδης, Γιόχαν Ρωμανός, Ἀθηνᾶ Σαραντίδη, Στέφανος Σίδερης, Ἄγγελος Σικελιανός, Ἴρις Σκαρβαίου, Σωτῆρης Σκίπης, Γερ. Σπαταλάς, Ἄν. Μ. Στρατηγόπουλος, Κ. Φαλταίης, Μ. Φιλήντας, Γιάννης Φραγκόπουλος, Μαίρη Φραγκοπούλου, Ψυχάρης.

Μαριάνο Ἄντρέ, Δ. Ἀρόνοβιτς, Γκαρέττο, Γκρέκο, Σ. Ζιμίε, Βσέβολοντ, Ἰβανόφ, Χάινς Λούντεκε, Πῶλ Μοράν, Α. Μπενιά, Θωμάς Μπέντον, Μάξ Μπέρμπομ, Σεΐτσι Ὀκούντα, Ἰωακείμ Ρίγκελντατς, Γουλ. Ρόμπερτς, Λουί Ρουσσέλ.

Ἄγνωστος Βυζαντινός, Μιλανέζος, Νιουγιορκέζος, Παριζιάνος, Σκηνικός, Φοιτητικὴ Συντροφιά, Α. Π., Α. Σ., Β. Ο., Δ. Β., Ι. Κ., Κ. Δ., Λ. Σ., Ν. Λ., Ο. Κ., Ρ., Φ., Φ. Γ., Χ., XI-ΨΙ, Ψ, Ω.

ΣΤΑ ΠΡΩΤΑ ΦΥΛΛΑΔΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΤΗΣ "ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΣ,"

θὰ δημοσιευτοῦν :

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ, μελέτη τοῦ ΦΩΤΟΥ ΓΙΟΦΥΛΛΗ.
ΤΟΝΤΑ ΡΑΜΠΑ, τὸ τέλος ἀπὸ τὸ μυθιστόρημα τοῦ ΝΙΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ.
ΜΟΝΟΦΩΝΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΥΦΩΝΙΑ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ, μελέτη ΑΙΜ. ΡΙΑΔΗ.
IF ONLY, ποίημα Τ. ΠΑΠΑΤΣΩΝΗ.
Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΡΩΣΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, μελέτη Α.Ι.Σ.
ΝΕΡΑΪΔΑ, ἀνέκδοτη μελέτη τοῦ ΨΥΧΑΡΗ.
ΟΜΙΛΙΕΣ ΣΕ ΦΙΛΟΥΣ ΚΙ ΑΓΝΩΣΤΟΥΣ, τοῦ ΑΝΑΣΤ. ΔΡΙΒΑ.
ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ, μελέτη τοῦ «ΝΟΒΙΣ».
ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ, διήγημα ΙΡ. ΣΚΑΡΑΒΑΙΟΥ.
ΟΙ ΔΥΟ ΦΙΛΟΙ, διήγημα τῆς ΛΥΔΙΑ ΣΕΪΦΟΥΛΙΝΑ.
Ἅ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΕΡΩΤΙΚΟΥ ΠΥΡΕΤΟΥ, διήγημα CLAUDE FARRÈRE.
ΝΕΑ ΕΡΓΑ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ τοῦ Ἑλληνα πρωτοπόρου ζωγράφου Ι. ΔΗΜΟΥ.

ΔΙΑΛΕΧΤΑ ΚΑΙ ΦΤΗΝΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΠΟΥΛΙΩΝΤΑΙ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τώρα πὸν κοντεύουν οἱ γιορτὲς καὶ μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς πρωτοχρονιάς, προμηθεύουμε στὸ γραφεῖο μας τ' ἀκόλουθα βιβλία μὲ τὶς ἀπέναντι σημειωμένες τιμές, πού, καθὼς βλέπουν οἱ ἀναγνώστες μας, εἶναι πολὺ φτηνές. Τὰ βιβλία αὐτὰ πουλιῶνται στὸ νέο γραφεῖο τῆς «ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΣ» (Στοὰ Φέξη, ἀρ. 59) καὶ στέλονται σ' ὅσους μᾶς ἐμβάσουν τὸ ἀντίτιμο. Τὰ ταχυδρομικὰ ἐξοδα τὰ πληρώνουμε ἐμεῖς.

Ψυχάρης. Κωστῆς Παλαμάς (Μελέτη)	15.—
» Ἡ Νεραΐδα (Δράμα)	10.—
» Ἐθνικὲς μελέτες	10.—
Φώτου Γιοφύλλης. Ἄνησυχίες (Ποιήματα)	15.—
» Τὸ τραγοῦδι τῆς κοντέσσας (Ποιήματα)	10.—
» Μοντέρνες ἀγάπες (Ποιήματα)	10.—
» Τὸ ἄμοιρο τὸ Λολάκι (Μυθιστόρημα)	15.—
» Ἡ Φαρμακωμένη (Δράμα)	10.—
» Μαύρη κληρονομιά (Δράμα)	10.—
» Συνθέματα (Ποιήματα)	15.—
» Ἡ τελευταία ὥρα τοῦ σονέτου (Ποιήματα)	10.—
» Καινούργιες τερτσίνες (Ποιήματα)	15.—
» Διηγήματα	15.—
Ἄνθολογία τῶν νέων ποιητῶν μας (1900-1920)	15.—
Β. Μεσολογγίτη. Ὁ Ἀκούμας (Διήγημα)	15.—
» Σποραδικὰ (Ποιήματα)	10.—
Χριστοῦ Βαρλένη. Θροῦλοι (Ποιήματα)	20.—
» Τὸ κρυφὸ στρατὶ. (Ποιήματα)	10.—
» Σκέρτσσο (Ποιήματα)	5.—
Ἀναστάσιου-Μιλάνου Στρατηγόπουλου. Τζελίκα (Ποιήματα)	15.—
Γ. Σημηριώτη. Ἡ κόκκινη πρωτομαγιά (Δράμα)	15.—

ΔΩΡΟ

ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΜΑΣ

Ἡ «ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ» ἀποφάσισε νὰ κάμῃ ἓνα δῶρο σὲ κάθε νέο συνδρομητὴ της. Θὰ τοῦ δῶνῃ χάρισμα ἀπὸ ἓνα βιβλίον τοῦ κ. Φώτου Γιοφύλλῃ.

Ὅλοι δηλαδὴ οἱ συνδρομητὲς ποὺ θὰ ἐγγραφοῦν στὴν «ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ» γιὰ τὸ 1930 καὶ θὰ πληρῶσουν τὴ συνδρομὴ τους αὐτὴ (δρ. 60 στὴν Ἑλλάδα καὶ 10 σελλίγια ἢ 3 δολλάρια στὸ ἐξωτερικὸ) μέσα στὸ Δεκέμβρη ἢ στὸ Γενάρη (δηλ. ἀπὸ 1 Δεκέμβρη 1929 ὠς 31 Γενάρη 1930) θὰ πέρνουνε χάρισμα ἓνα ὅποιο διαλέξουν, ἀπὸ τὰ πέντε αὐτὰ βιβλία τοῦ κ. Φώτου Γιοφύλλῃ :

«ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ», ποιήματα.

«ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΚΟΝΤΕΣΣΑΣ», ποίημα.

«ΜΟΝΤΕΡΝΕΣ ΑΓΑΠΕΣ», ποιήματα.

«ΤΟ ΑΜΟΙΡΟ ΤΟ ΛΟΛΑΚΙ», μυθιστόρημα.

Καὶ «Η ΦΑΡΜΑΚΩΜΕΝΗ», δράμα.

Παρακαλοῦμε λοιπὸν ὄσους παλιούς καὶ νέους συνδρομητὲς μας στείλουν τὴ συνδρομὴ τους γιὰ τὸ 1930 μέσα στὴν προθεσμία τῶν δυὸ αὐτῶν μηνῶν νὰ μᾶς σημειώσουν καὶ ποιὸ ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτὰ θέλουν γιὰ δῶρο καὶ θὰ τὸ λάβουν χωρὶς νὰ πληρῶσουν οὔτε τὰ ταχυδρομικὰ ἐξοδα.